

Strategisen suunnittelun edistäminen toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa logistiikan alalla

Ville Rajala

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018
Tekniikan ja liikenteen ala
Insinööri (YAMK), logistiikan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Rajala, Ville	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä Toukokuu 2018
	Sivumäärä 65	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Strategisen suunnittelun edistäminen toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa logistiikan alalla		
Tutkinto-ohjelma Insinööri (YAMK), logistiikan tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Vauhkonen, Petri		
Toimeksiantaja(t) Länsirannikon Koulutus Oy WinNova		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö on tehty Länsirannikon Koulutus Oy:n toimeksiannosta. Ammatillisen koulutuksen uudistus, reformi, edellytti koulutusten järjestäjien uudistamaan toimintaansa taloudellisesti tehokkaammaksi ja laadukkaammaksi. Opetuksen laadun parantaminen ja koulutuksen vaikuttavuuden lisääminen varmistetaan osittain myös oppilaitoksen strategiatyöllä.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää oppilaitoksen strategian merkitystä koulutusten kehittämisessä. Tutkimuksen avulla kerättiin relevanttia tietoa siitä, mitä eri tekijöitä pitää ottaa huomioon kehitettäessä kuljetuslogistiikan koulutusta toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa. Strategiatyön edistämiseksi kerätyn tiedon avulla voitaisiin kehittää nykyistä logistiikan koulutusta vastaamaan paremmin uusia vaatimuksia.</p> <p>Teoreettisessa tarkastelussa perehdyttiin digitalisaatioon koulutuksessa sekä yrityksen strategiaan. Teoriaosion tehtävänä oli tuoda esille näkemyksiä, jotka usein jäävät liian vähälle huomiolle oppilaitoksen johdon prosesseissa. Varsinainen tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, haastatteluin ja kohdennetuin kyselyin kuljetuslogistiikan esimiehille, henkilöstölle ja opiskelijoille.</p> <p>Tutkimuksen perusteella voitiin todeta oppilaitoksen strategian olevan liian yleisluontoinen, joka ei ota riittävästi huomioon koulutusaloittaisia visioita. Tutkimustuloksien pohjalta laadittiin kehittämissuhteita, joita tulisi ottaa huomioon alakohtaisessa koulutuksen kehittämistyössä ja oppilaitoksen strategiassa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Strategia, ammatillinen koulutus, kuljetuslogistiikka, digitalisaatio		
Muut tiedot		

Author(s) Rajala, Ville	Type of publication Master's thesis	Date May 2018
	Number of pages 65	Language of publication: Finnish
		Permission for web publication: X
Title of publication Promoting strategic planning in secondary level vocational education in the field of logistics		
Degree programme Master's Degree Programme in Logistics		
Supervisor(s) Vauhkonen, Petri		
Assigned by Länsirannikon Koulutus Ltd, WinNova		
<p>Abstract</p> <p>This study was assigned by Länsirannikon Koulutus Ltd. The reform of vocational education in Finland required the education providers to make their work more economically efficient and improve its quality compared to past years. Improving the quality of teaching and increasing the effectiveness of education is partly ensured by the education provider's strategy work.</p> <p>The purpose of the study was to study the importance of the strategy in vocational education when developing the education. The study gathered relevant information on the numerous factors to be considered in developing transport logistics in a secondary vocational education institution. The information collected to promote the strategy work could be used to develop the current logistics training to meet new requirements.</p> <p>The theoretical framework focused on digitalisation in education and the business strategy. The meaning of the theoretical part was to highlight the views that are often overlooked in the management processes. The actual study was qualitative research, and the data was collected using interviews and queries targeted for the logistics managers, member of staff and students.</p> <p>Based on the study, it was found that the school's strategy was too general, and it did not consider sectoral visions sufficiently. Development proposals were made based on the results to consider in the development of both in the sectoral education and in the education provider's strategy.</p>		
Keywords/tags (subjects)		
Strategy, vocational education, logistics, digitalisation		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	4
1.1	Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet	4
1.2	Länsirannikon Koulutus Oy WinNova	5
1.3	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	6
2	Ammatillinen koulutus	7
2.1	Ammatillisen koulutuksen muutos.....	7
2.1.1	Tutkintouudistus.....	8
2.1.2	Rahoituksen muutos.....	10
2.2	Kuljetuslogistiikka WinNovassa	12
2.2.1	Koulutusalat.....	12
2.2.2	Tutkintojen yhteneväisyydet	13
2.2.3	Tilaratkaisut logistiikan koulutuksessa	14
3	Digitalisaatio	15
3.1	Toimintatavan muutos	15
3.2	Digitalisaatio koulutuksessa	17
3.2.1	Uusi ajattelutapa	17
3.2.2	Perusopetus	17
3.2.3	Ammatillinen koulutus	18
3.3	Simulaattoriopetus logistiikan koulutuksessa.....	19
3.4	Toiminnanohjausjärjestelmä logistiikan koulutuksessa.....	22
4	Strategia	24
4.1	Johdon tavoitteiden asettelu	24
4.2	Tuntematon strategia.....	25
4.3	Osallistava strategiatyö	26
4.4	Strategian käytännöllistäminen	27
4.4.1	Esimiehen rooli	27

4.4.2	Viestintä.....	27
4.4.3	Yhteinen tahtotila ja tavoitteet	28
4.4.4	Tavoitteiden mittaaminen	29
5	Tutkimuksen toteutus.....	30
5.1	Aineistonkeruu	30
5.1.1	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	30
5.1.2	Havainnointi.....	32
5.2	Aineiston analysointi	32
6	Tutkimustulokset.....	34
6.1	Oppilaitoksen strategia	34
6.2	Vaikuttavuus kuljetuslogistiikassa koulutuksissa	37
6.2.1	Opetuksessa käytettävät tilat ja välineet	38
6.2.2	Tuloksellisuus koulutuksessa	40
6.2.3	Digitalisaatio	41
6.3	Kuljetuslogistiikan kehittäminen	42
6.4	Kehittämis ehdotukset	45
7	Pohdinta ja johtopäätökset.....	46
7.1	Opinnäytetyön aihe ja tavoite.....	46
7.2	Johtopäätökset tutkimustuloksista	47
7.3	Reflektointi	48
7.4	Tutkimuksen soveltaminen	49
	Lähteet	50
	Liitteet.....	53

Kuviot

Kuvio 1. WinNovan organisaatio	5
Kuvio 2. Uusi ammatillinen koulutus 1.1.2018 alkaen	7
Kuvio 3. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä	10
Kuvio 4. WinNovan kuljetuslogistiikkaa sisältävät koulutukset	12
Kuvio 5. Simulaattoriopetuksen kolme vaihetta	22
Kuvio 6. Strategian toteuttamisen haasteet	34
Kuvio 7. Tilajärjestelyt opettajien näkökulmasta	38
Kuvio 8. Opiskelijat: Ammattitaidon kehittyminen koulutuksen aikana.	40

Taulukot

Taulukko 1. Ammatillisten tutkintojen laajuudet	9
Taulukko 2. Opiskelijoiden vastaukset käytettävissä olevista opetusvälineistä	39
Taulukko 3. Opettajat, kuljetusalan koulutusten kehittäminen	42
Taulukko 4. Opettajat, hyödyt koulutusten yhdistyessä	43

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Ammatillisen koulutuksen reformi astui voimaan 1.1.2018 ja laittoi koulutuksen järjestäjät täysin uudenlaisten haasteiden eteen kuin aikaisempina lukuvuosina. Muutoksia on koulumaailmassa totuttu viemään läpi ennenkin, mutta nyt meneillään oleva kokonaisuudistus koskee koko ammatillisen koulutuksen kaikkia toimintoja. Niin opiskelijan, opettajan kuin myös koulutusta järjestävän oppilaitoksen on menestyäkseen muutettava toimintansa tuloksekkaammaksi, hyvin lyhyellä aikavälillä.

Suurten muutosten keskellä huoli yksittäisten koulutusalojen huomioiduksi tulemisesta on mielestäni opinnäytetyön arvoinen asia. Ammatillisten oppilaitosten taloudellisten resurssien muutokset voidaan kompensoida, ei vain säästöillä – vaan menestymällä. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin kuljetuslogistiikan koulutuksen muutospaineisiin ja tuotiin esille strategisen suunnittelun edistämiseksi toimenpiteitä, jolla voidaan vastata tulevaisuuden haasteisiin. Kuljetuslogistiikka on vetovoimainen, hyvin työllistävä toimiala. Toimialan huomioiminen oppilaitoksen strategiassa on laadukkaan opetuksen lisäksi välttämätöntä. Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Länsirannikon Koulutus Oy WinNova.

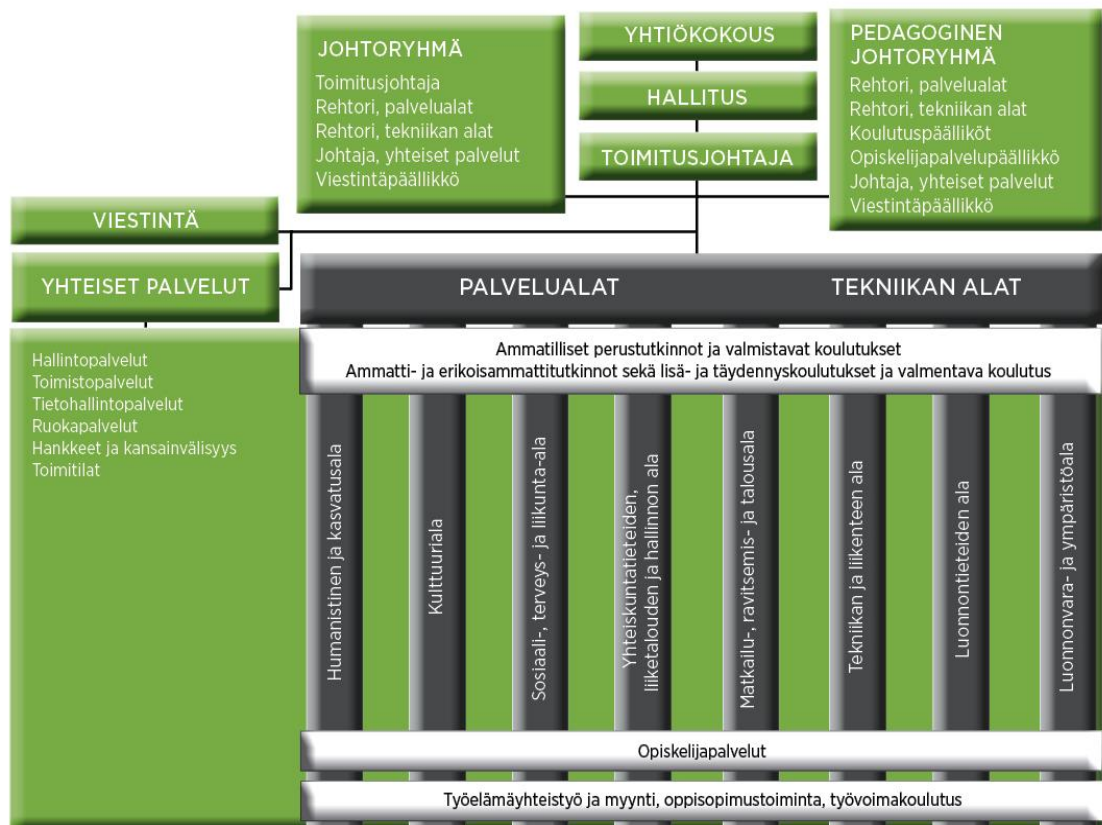
Laajimmillaan ammatillinen oppilaitos on kuin rypäs mikroyrityksiä. Toimialan paras asiantuntijuus ja elinkeinoelämän yhteistyökontaktit ovat ammatillisissa oppilaitoksissa yleensä opettajilla. Voidaan siis olettaa, että tätä tietoa käytetään tehokkaasti hyödyksi toimintoja uudistaessa! Vaikka tehty opinnäytetyö keskittyy kuljetuslogistiikan toimintojen kehittämiseen, tarkasteltavat näkökulmat ja tulokset antavat pohtimisen aihetta muidenkin koulutusalojen kehittämistyöhön.

1.2 Länsirannikon Koulutus Oy WinNova

Länsirannikon Koulutus Oy WinNova on osakeyhtiömuotoinen oppilaitos. WinNova järjestää toisen asteen ammatillista koulutusta Satakunnassa ja Vakka-Suomessa. WinNova aloitti koulutustoimintansa 2010, ja yhtiön kotipaikka on Rauma. Monialaisena oppilaitoksena WinNova järjestää ammatillista perus-, lisä- ja täydennyskoulutusta, oppisopimuskoulutusta sekä muuta ammatillista koulutusta.

Koulutusta järjestetään laajalla alueella, usealla eri paikkakunnalla: Porissa, Raumalla, Ulvilassa, Laitilassa ja Uudessakaupungissa. Yhtiöllä on henkilökuntaa noin 530, joista opettajia noin 390 (16.3.2018). Eri tutkintoihin opiskelee yhteensä noin 6000 opiskelijaa (2017), sekä nuoria että aikuisia. Yhtiön liikevaihto on noin 55 Milj. € (2017).

WinNovan organisaatio esitetty kuviossa 1.



Kuvio 1. WinNovan organisaatio (WinNova n.d.)

1.3 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Logistiikan koulutusten kehittäminen on ollut pitkään opinnäytetyön tekijän pohdinnassa. Toiminnan yhdistämisen tuomista eduista ja haitoista on keskusteltu opettajien kesken jo useamman vuoden ajan, mutta mitään konkreettisia toimenpiteitä asian hyväksi ei juurikaan olla tehty. Samanaikaisesti kuljetusalan koulutuksia on WinNovan toimiajan aikana kehitetty merkittävästi, yksikkökohtaisesti, ja se on saavuttanut alueellisesti vahvan sijan yhtenä vetovoimaisimpana koulutusmuotona.

WinNovan toimitusjohtajan Lasse Schultzin kanssa pidetyssä palaverissa (14.6.2017) opinnäytetyön aihealueeksi sovittiin kuljetuslogistiikan toimintojen kehittämisen näkökulma. Tutkimuksen avulla tuli saada tietoa kuljetuslogistiikan kehittämiseksi sekä oppilaitoksen strategiatyön edistämiseksi. Yhdeksi teemaksi keskustelun perusteella valittiin digitalisaatio ja simulaattorit opetuksen näkökulmasta.

Tutkija kiinnostui siitä, miten oppilaitoksen strategiset päätökset tukevat alojen toimintaa ja huomioiko se riittävästi opetusta täydensivät osuvasti koulutuksen kehittämisen näkökulmaa. Opinnäytetyön ajankohta oli erinomainen strategian tarkasteluun, sillä strategiakausi 2014-2017 oli juuri saatu päätökseen ja tulevan strategiakauden 2018-2021 työskentely oli aktiivisimmillaan tämän opinnäytetyöprosessin aikana.

Tutkimusongelma asetettiin strategian ja koulutuksen kehittämisen ympärille. Aihealue rajattiin koskemaan sitä logistiikan osaa, joka koskee maantiellä tapahtuvaa kuljettamista. Eri koulutusalojen kuljetuslogistiikan opetukset huomioiva toimintamalli sekä ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö ja reformi muodostivat tutkimukselle viitekehysten.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, johon osallistui oppilaitoksen esimiehiä, opettajia sekä opiskelijoita. Kyselytutkimuksien ja teemahaastatteluiden avulla haettiin vastauksia tutkimuskysymyksiin:

Tukeeko WinNovan strategia koulutusaloittaisia tavoitteita?

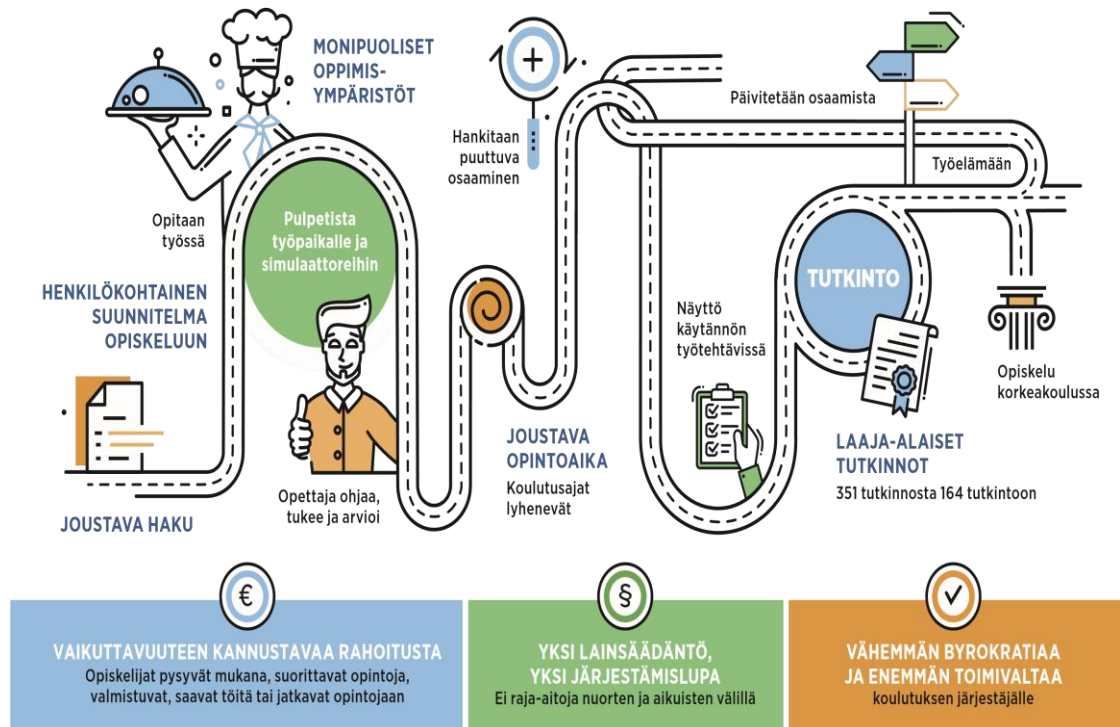
Millä toteutusmallilla saavutetaan laadukas ja kustannustehokas kuljetuslogistiikan ammatillinen koulutus WinNovassa?

2 Ammatillinen koulutus

”Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin. Lisäksi ammatillinen koulutus edistää työllisyyttä ja yrittäjyyttä sekä tukee elinikäistä oppimista”. (Koulutus ja tutkinnot n.d.)

2.1 Ammatillisen koulutuksen muutos

Ammatillisen koulutuksen uudistus, reformi, (ks. kuvio 1) on yksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeista. Keskeisimpinä uudistuskohteina ovat rahoitusjärjestelmän ja tutkintojärjestelmän uudistaminen. Koulutuksen järjestämiseen vaadittava koulutuksen järjestämislupa uudistettiin yhdeksi kokonaisuudeksi, joka mahdollistaa tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen lisäksi oppisopimus- ja työvoimakoulutuksen. Lainsäädäntö ja asetukset uudesta ammatillisesta koulutuksesta astuvat voimaan vaiheittain 1.1.2018 alkaen. Tutkintorakenteen uudistuessa, viimeiset ammatillisen koulutuksen uudet tutkinnot astuvat voimaan 1.1.2019 (Ammatillisen koulutuksen tutkinnot uudistuvat 2017).



Kuvio 2. Uusi ammatillinen koulutus 1.1.2018 alkaen (Ammatillisen koulutuksen reformi. N.d.)

Ammatillisten tutkintojen yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi poistaa erilliset lait ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta, minkä seurauksena ammatillisten tutkintojen määrä puolittuu. Uuden tutkintorakenteen avulla vahvistetaan työelämän edellyttämää laaja-alaisempaa osaamista, ja uudistaminen vastaa paremmin työelämän nopeatahtiseen muutokseen. Ammatillisen koulutuksen painopiste kohti työelämää lisääntyy, työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään, ja yksilöllisen oppimisen polkuja kehitetään opiskelijan oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. (Ammatillisen koulutuksen tutkinnot uudistuvat 2017.)

Osaamisen hankintatavasta riippumaton, näyttöön perustuva tapaa suorittaa tutkinto muuttaa koulutuksen aikana tapahtuvia prosesseja. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan koulutuksen alkaessa henkilökohtainen osaamisen kehittämisen suunnitelma (HOKS). Suunnitelma pitää sisällään aikaisemmin hankitun ja osoitetun osaamisen sekä tarvittavan opetuksen ja siihen liittyvät ohjaus- ja tukitoimet. Päällekkäisten opintojen poistuminen, yksilöllinen eteneminen ja uudet tutkinnot muuttavat koko ammatillisen koulutuksen luonnetta merkittävästi. Koulutusta pitää pystyä järjestämään niin, että opiskelija voi alkaa suorittaa opintoja kesken kouluvuoden niin kutsutun jatkuvan haun mukaan, eikä vain perinteisesti ryhmämuotoisena määrättyinä ajankohtana lukuvuosittain. Yhteishaku ammatillisiin perustutkintokoulutuksiin tapahtuu edelleen keväisin perusopetuksen päättävälle. (Ammatillisen koulutuksen reformi 2017.)

2.1.1 Tutkintouudistus

Tutkintojen yhtenäistäminen selkeyttää koulutuksen järjestämissuunnitelmia sekä toteutusta ja poistaa päällekkäisyyksiä. Oppilaitoksen sisäisillä järjestelyillä on mahdollista lisätä joustavuutta eri tutkintojen välillä ja saavuttaa merkittäviä synergisiä etuja toisiaan lähellä olevien tutkintojen kehittämisessä. Ammatillinen tutkinto koostuu tutkinnon osista, joiden perusteena ovat osaamispisteet (osp). Perustutkinnoissa tutkintojen laajuus on kiinteä. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuus on tutkintokohtainen, ja määräytyy osaamisen kattavuuden ja vaikeusasteen mukaan. Taulukossa 1 on esitetty eri tutkintojen laajuudet.

Taulukko 1. Ammatillisten tutkintojen laajuudet (ePerusteet n.d.)

Ammatillinen perustutkinto	Ammattitutkinto	Erikoisammattitutkinto
180 osp	120 osp	160 osp
ammattilliset tutkinnonosat 145 osp	150 osp esimerkiksi kuljetusala	180 osp
yhteiset tutkinnonosat 35 osp	180 osp	210 osp

Ammatillinen perustutkinto on tarkoitettu kaikenikäisille, ja tavoitteena on koulutuksen avulla saavuttaa laaja-alaiset perusvalmiudet alan työtehtäviin. Ammatillinen perustutkinnon suorittaneella on jatko-opintokelpoisuus korkeamman asteen opintoihin, ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Ammattitutkinnoissa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattityöntekijältä edellytettävän ammattitaidon. Erikoisammattitutkinto on suunnattu alan vaativimpien töiden parissa työskenteleville ja esimiestason tehtäviin. (Koulutus ja tutkinnot n.d.) Kaikki ammatilliset tutkinnot sisältävät aidossa työtilanteessa annetun osaamisen näytön, joka arvioidaan. Opiskelijan arviointi tapahtuu yhteistyössä työelämän edustajan ja opettajan tai koulutuksen järjestäjän edustajan kanssa. Koulutuksen järjestäjä on velvollinen tarjoamaan myös mahdollisuuden tutkinnonosan tai tutkinnon suorittamiseen ilman koulutukseen osallistumista. (Osaamisen arviointi n.d.)

2.1.2 Rahoituksen muutos

Opetus- ja kulttuuriministeriö on laatinut uuden ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän. Rahoitusjärjestelmä uudistui yhdeksi kokonaisuudeksi, ja laki tuli voimaan vuoden 2018 alusta alkaen. Rahoitusmalli otetaan käyttöön siirtymäajan puitteissa portaittain vuoteen 2022 mennessä. Rahoitusmalli koskee koko ammatillista koulutusta: ammatillista peruskoulutusta, ammatillista lisäkoulutusta, oppisopimuskoulutusta, työvoimakoulutusta ja ammatillisten erityisoppilaitosten koulutusta. Rahoitusmallissa ammatillisen koulutuksen vaikuttavuuden ja tehokkuuden osuus kasvaa ja perusrahoituksen osuus laskee aikaisempaan rahoitusmalliin verrattuna. Reformin tehokkuusajattelussa on kyse siitä, että vähemmällä rahalla pitää suoriutua paremmin. Rahoitusmallin muutos on pitkään ollut tiedossa, ja jo aikaisempien vuosien leikkaukset ammatillisen koulutuksen rahoituksesta tuntuvat opetuksessa. (Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistus n.d.) Kuviossa 2 on ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä.



Kuvio 3. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä (Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistus n.d.)

Ammatillisen koulutuksen rahoitus koostuu useista eri tekijöistä, ja yksityiskohtainen tarkastelu on aina koulutuksen järjestäjäkohtainen laskenta, rahoituslain pohjalta. Tässä kontekstissa tuodaan esille vain yleinen rahoituksen määräytymisperiaate ilman yksityiskohtaista laskennan tarkastelua.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa koulutuksen järjestäjälle järjestämisluvan mukaisen opiskelijamäärän tai tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän. Koulutuksen järjestäjän tulorahoituksen se osa, joka tulee edellä mainitun rahoitusmallin perusteella, voidaan karkeasti yksinkertaistaa seuraavasti: Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain keskimääräisen opiskelijakohtaisen yksikköhinnan opiskelijavuodelle. Opiskelijavuosi koostuu vahvistetuista koulupäivistä, ja opiskelijan läsnäoloa seurataan koulupäiväkohtaisesti. Rahoituslaskennassa käytetään profiilikerrointa, joka määräytyy perustutkintokoulutuksen (kerroin 1,0) ja ammattitutkintokoulutuksen (kerroin 0,72) mukaan. Lisäksi ammatillisen koulutuksen tutkinnot on jaettu viiteen eri kustannusryhmään. Jokaiselle kustannusryhmälle on määritetty painokerroin koulutuksen järjestämisestä aiheutuvien keskimääräisten kustannusten mukaisesti. Painokertoimilla kerrottu yksikköhinta on kunkin opiskelijan vuosittainen valtionosuus, joka maksetaan koulutuksen järjestäjälle. Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin uudistamisen myötä painotettu opiskelijakohtainen yksikköhinta jaetaan perusrahoitukseen, suoritusrahoitukseen ja vaikuttavuusrahoitukseen kuvion 2. mukaisesti. (A 682/2017.)

Kuljetusalan koulutukset logistiikan perustutkinnossa ja kuljetusalan ammattitutkinnossa on määritetty kustannusryhmään, jonka painokerroin on 1.59. Metsäalan perustutkinnon ryhmän kerroin on 2.33. Investointivaltaisina aloina opetusvälinekustannukset ovat korkeita, ja opetustuntien järjestäminen esimerkiksi liikenneopetuksessa on kallista. Siksi kertoimet korottavat yksikköhintaa.

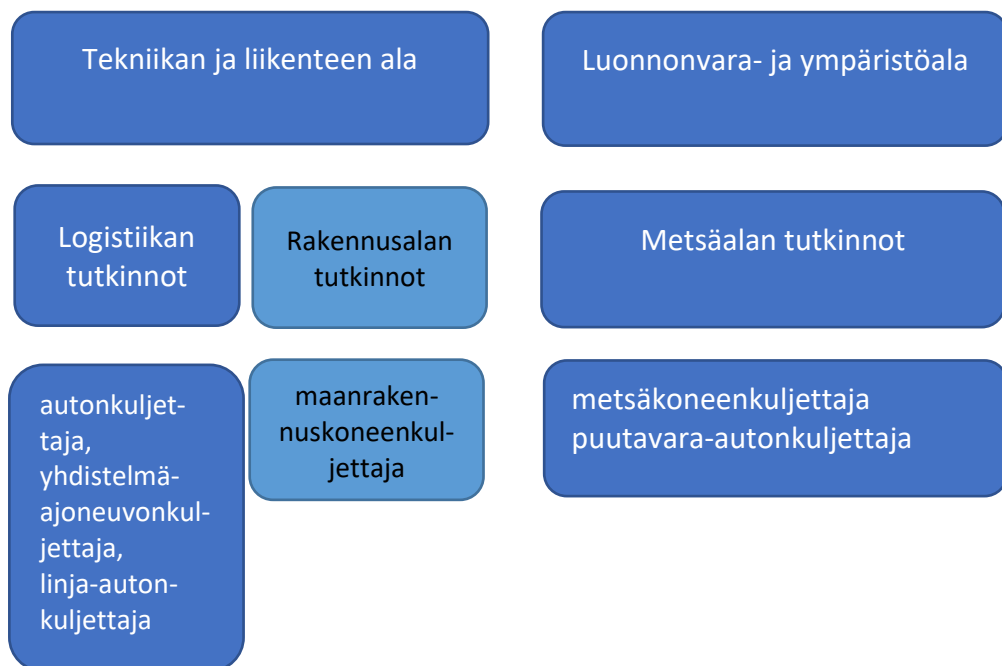
Opiskelijan keskeyttäessä poistuu käytännössä myös yksi painokertoimella määritetty osuus tulorahoituksesta, jonka korvaaminen muilla toimenpiteillä, esimerkiksi säästöillä, on lähes mahdotonta. Koulutuksen toteutuksessa tulee kehittää ratkaisuja, jossa esimerkiksi opetuksen henkilökohtaistaminen, simulaattorikoulutus, itsenäinen harjoittelu, digitaaliset oppimisympäristöt jne. muodostavat laajan kokonaisuuden, jolla osaamista lisätään. Koulutuksen suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen osuus on

puolet kokonaisuudesta. Tätä osuutta ei jatkossa automaattisesti tarjota, vaan se seuraa tavoitteellisesti jatko-opintoihin tai työelämään etenevää opiskelijaa.

2.2 Kuljetuslogistiikka WinNovassa

2.2.1 Koulutusalat

Monialaisena oppilaitoksena WinNova tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden logistiikka-alan opintoihin monen eri koulutusalan kautta. Kuljetuslogistiikka käsittää tässä opinnäytetyössä sen logistiikan osa-alueen, jossa kuljetukset suoritetaan tieliikenteessä. Ammatillisen koulutuksen eri tutkintoihin (perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin) sekä yksittäisiin tutkinnonosiin liittyvät koulutukset on esitetty kuviossa 3.



Kuvio 4. WinNovan kuljetuslogistiikkaa sisältävät koulutukset

Erilaiset tutkinnot ja niiden toteutustavat vaihtelevat niin sisällöltään kuin toteutustavaltaan. Koulutukset toteutetaan useassa eri toimipisteessä, joista kolmeen toimipisteeseen kuitenkin keskittyy määrällisesti suurin osa kuljetusalan opetuksesta: Po-

riassa Professorintielle nuorisokoulutus sekä Luuta-Kreetantielle aikuiskoulutus ja Ulvilan Kullaalle metsäalan koulutukset. Näiden koulutuspisteiden lisäksi kuljetusalan koulutuksia järjestetään muissakin toimipisteissä, kuten Raumalla ja Laitilassa. Ne ovat lähinnä maanrakennusalan ja logistiikan aikuiskoulutuksen tutkintoja ja/tai tutkinnonosia.

Koulutuksia ja toimipisteitä voidaan pitää varsin itsenäisinä kuljetuslogistiikan koulutusyksiköinä, jotka toteuttavat koulutukset lähtökohtaisesti oman suunnitelmansa mukaisesti. Koulutusten yhteissuunnittelu on vähäistä, eikä opiskelijoille esimerkiksi tarjoudu juurikaan mahdollisuuksia laajentaa osaamistaan toisen tutkinto-ohjelman opinnoista. Ajoneuvokaluston yhteiskäyttöä pyritään hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan.

Vaikka tutkinnoissa suuntaudutaan ja kehitetään kunkin valitun alan työelämävalmiuksia, on logistiikan eri tutkinnoissa myös paljon samoja tavoitteita. Ajoneuvojen tekniikkaopinnot, liikenneopetus ja kuljetusalan ammattipätevyyskoulutus ovat sisällöltään melko yhteneviä.

2.2.2 Tutkintojen yhteneväisyydet

Ammatilliset kuljetusalan tutkinnot tähtäävät tieliikenteessä tapahtuvaan kuljettamiseen ja sisältävät liikenneopetusta, joita ohjaavat erilliset ajoneuvoluokakohtaiset opetussuunnitelmat. Näitä liikenteen turvallisuusviraston valvonnan alaisia tutkintoja eivät ammatilliset tutkintojen perusteet juurikaan huomioi, vaan ne ovat osa tutkintojen sisältöä osaamistavoitteiden kautta. Kuljettajatutkintojen vastaanottamisesta vastaa Liikenteen turvallisuusviraston sopimuskumppani Trafif, ei koulutusta antava oppilaitos. Liikenneopetus kuitenkin muodostaa merkittävän osan kuljetusalan koulutuksista ja olisi siten syytä tarkemmin ottaa huomioon tutkintojen perusteita ja toteutussuunnitelmia laadittaessa. Kuljettajaopetuksen opetussuunnitelmia sovelletaan logistiikan, kuljetusalan, metsäalan ja maanrakennuskoneenkuljettajan koulutuksissa.

Kuljetusalan ammattipätevyyskoulutus koskee maanteiden tavara- ja henkilöliikennettä. Kuljettajalla on oltava ammattitaitoa osoittava todistus, joka edellyttää alalle

aikovilta ja alalla työskenteleviltä kouluttautumista. Kuljetusalan ammattipätevyys toteutetaan Suomessa opetusperusteisesti, ja tämä velvoittaa opiskelijan läsnäoloon koulutuksessa. Ammatillisessa koulutuksessa kuljetusalan ammattipätevyyskoulutus jaetaan perustason koulutuksen (140 h tai 280 h riippuen opiskelijan iästä) ja jatkokoulutuksen (viisi päivää viiden vuoden aikana) opiskelijoiden tarpeen mukaisesti. Liikenneopetus ja kuljetusalan ammattipätevyyskoulutus muodostavat opetuksen keskeisen sisällön, jonka vähimmäisopetustuntimääriin ei koulutuksen järjestäjällä ole mahdollisuutta vaikuttaa.

Tutkintokohtaisilla pakollisilla ja valinnaisilla tutkinnonosilla eri kuljetusmuotojen osaamistarpeita painotetaan ja tällä mahdollistetaan, että ammatin erityisvaatimukset tulee huomioida. Kuljetusalan tutkintojen näkökulmasta logistiikan perustutkinto ja kuljetusalan ammattitutkinnot sekä metsäalan perustutkinto ja maanrakennuskoneenkuljettajan tutkinnot ovat tieliikenteessä tapahtuvan kuljettamisen ja ammattipätevyyskoulutuksen osalta lähellä toisiaan.

2.2.3 Tilaratkaisut logistiikan koulutuksessa

Eri toimipisteissä opiskelumahdollisuudet eroavat toisistaan. Metsäopetuksen koulutustilat ovat käytettävyydeltään hyvät. Metsäkoneenkuljettajan sekä puutavara-autonkuljettajan opinnoissa vaadittavat harjoitusalueet ovat laajat ja huoltotilat ovat ajanmukaiset. Simulaattoriopetusmahdollisuus on varmistettu kahdella ajoneuvosimulaattorilla, joita käytetään lähinnä puutavara-auton kuormaamisen harjoittelussa.

Logistiikan nuorisokoulutuksen tilat ovat samassa kiinteistössä kuin ajoneuvoasentajien ja autokorinkorjaajien tilat. Kiinteistö on alun alkaen suunniteltu ajoneuvoasentajien koulutukseen; logistiikka on jälkeenpäin sijoitettu samaan tilaan. Logistiikan opetuksessa käytännön harjoitteluun on varattu rajallinen tila, jossa ei ole mahdollisuutta opettaa laaja-alaisesti eri tutkinnonosien vaatimuksia sisätiloissa tai säältä suojassa. Puutteellinen opetusvälineistö ja tilojen soveltumattomuus lisää teoriaope-

tuksen määrää ja vähentää käytännön harjoitteiden tekemistä. Ajoneuvojen käsittelyharjoitusten tekemiseen varattu tila on liian pieni yhdistelmäajoneuvojen tilavaatiin nähden. Koulutuksen käytössä ei ole ajoneuvosimulaattoria.

Aikuiskoulutuksen opetuksessa koulutuskierto on nopeampaa kuin nuorisokoulutuksessa. Teoriaopetus toteutetaan tiiviinä moduuleina ja käytännön harjoitteisiin siirtyminen on nopeampaa, koska opiskelijoilla on aikaisempaa kokemusta. Muun muassa aikuiskoulutuksen opiskelijoilla on aina vähintään henkilöauton ajokortti ennen koulutuksen aloittamista. Opetuksessa pyritään hyödyntämään eri toimipisteiden tilaresursseja huoltotehtävien ym. harjoitteiden osalta. Aikuiskoulutuksen opiskelijoiden liikkuvuus ja liikuteltavuus ovat helpommin toteutettavissa kuin nuorisokoulutuksessa.

Logistiikan koulutuksen tilaratkaisujen kehittäminen vaatii monen eri näkökulman huomioimista. Ajoneuvokaluston mitat ja massat ovat kasvaneet moduuliyhdistelmien myötä. Logistiikka ei ole vain ajamista, vaan kaikki kuorman käsittelyyn liittyvät toimenpiteet, kuten lastaaminen, varmistaminen ja terminaalitoiminnot muodostavat yhdessä kompetenssin, joka tulee hallita. Erityyppiset kuormankäsittelylaitteet ja kuormayksiköiden käsittelynhallinta ovat osa kuljettajan työtä. Ajoneuvojen teknisen toiminnan opiskelun ja päivittäishuoltojen, kuten pesun, suorittamiseen tulee olla asianmukaiset mahdollisuudet.

3 Digitalisaatio

3.1 Toimintatavan muutos

Elektroniikan kehittymisen myötä on tapahtunut monia merkittäviä muutoksia, joilla on ollut laajoja vaikutuksia jokaisen suomalaisten elämään. Nyt meneillään oleva digitalisoituminen on jo muokannut arjen jokapäiväisiä toimintoja 1980-luvulta lähtien, ja lähitulevaisuudessa sen vaikutus tulee olemaan vieläkin merkittävämpi. Puhutaan digiloikasta. Digitalisaatio on pääministeri Juha Sipilän hallituksen yksi keskeisistä ohjelmista, jolla julkinen sektori sitoutetaan uudistamaan toimintatapaansa. Normien ja sääntelyn purkamisen sekä uusien digitalisoitujen

palveluiden, viranomaispalveluiden sekä esineiden internetin ja massadatan tehokkaampi käyttö parantavat osaltaan Suomen kilpailukykyä ja luovat pohjan sujuvalle asiakaslähtöiselle toiminnalle julkisissa palveluissa. Yhteiset toimintaperiaatteet, uusien ideoiden kokeilukulttuurin luominen ja uuteen toimintamalliin sitoutuminen edellyttävät myös hallinnon toimintatapojen uudistumista ja avoimuutta omassa toimessaan. (Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen n.d.)

Monet yksityiset ja julkiset palvelut ovat tällä hetkellä käytettävissä digitaalisesti. Viranomaisten kanssa asioimiseen ei useinkaan tarvita henkilökohtaista käyntiä. Esimerkiksi virastopalveluiden käyttö ja pankkipalvelut hoituvat verkon yli, ja opiskelemaan haetaan sähköisillä menettelyillä. Kansalaisen näkökulmasta digitalisoidut palvelut ovat helposti saavutettavissa tietokoneiden, tablettien ja älypuhelimien avulla. Tekniset välineet ja sovellukset ovat poistaneet aikaan ja paikkaan liittyviä rajoitteita.

Digitalisaation leviämisellä yhteiskunnassa on olemassa myös varjopuolia. Ylen uutislähetyksessä 2.1.2018 haastateltiin akatemiatutkija Sami Taipaleta, jonka mukaan viidesosa väestöstä kokee haasteita digitaalisten palveluiden käytössä ja digimuutoksen ongelmat vaivaavat vielä vuosikymmeniä. Miljoonalla kansalaisella on ongelmia käyttää julkisia tai yksityisiä digitaalisia palveluita. On ymmärrettävää, että noin puolella miljoonalla ikääntyneellä kansalaisella on rajoittuneet mahdollisuudet uudenlaisen palvelukonseptin käyttöönotossa. Erittäin huolestuttavaa on sellaisten nuorten aikuisten lähes yhtä suuri määrä, jotka eivät kykene käyttämään sähköisiä palveluita. Synä nuorten osalta mainitaan kieliongelmat, oppimisvaikeudet ja syrjäytyneisyys.

Nuorten ja nuorten aikuisten mahdollisuudet käyttää digitaalisia laitteita ovat Suomessa hyvät. 19,5-vuotias keskivertonuori käyttää internetiä ja sosiaalista mediaa 21-30 tuntia viikossa. Sosiaalisen median osuus tästä on noin 15 tuntia viikossa, painottuen klo 15-01 väliseen aikaan. Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä nuorten digitaalisten sovellusten käytön painottuvan voimakkaasti

viihdekäyttöön, 71 % nuorista haluaisi sosiaalisen median opetusta oppilaitoksiin, mutta samalla he toivovat opetuksen tapahtuvan kotona. (SoMe ja nuoret 2016.)

3.2 Digitalisaatio koulutuksessa

3.2.1 Uusi ajattelutapa

Paineet tieto- ja viestintäteknikan (tvt) lisäämiselle oppilaitoksissa ei ole mikään digimurroksen mukanaan tuoma tämänhetkinen ilmiö. Esimerkiksi pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa 2011 mainitaan tv:n hyödyntämisen vahvistamisesta koulutuksessa, ja myös koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2011-2016 painottaa tv:n opetusikäytön lisäämistä. Vaikka asiasta on pitkään puhuttu, usein myös hieman väheksyen kuunneltu, digitalisaation mukanaan tuoma harppaus on nyt käsillä, ja tulee vaikuttamaan kaikkiin koulutusasteisiin ja kaikille koulutusaloille enemmän ja voimakkaammin kuin koskaan aikaisemmin. Toisen asteen tutkinnon suorittaneilla, noin 20-vuotiailla nuorilla aikuisilla, on edessään lähes 50 vuoden ajanjakso ennen tavoitteellista eläkeikää. Koulutuksen aikana saavutetuilla digitaidoilla on nyt, ja tulevaisuudessa suuri merkitys.

Koulun tulee tarjota opiskelijoille mahdollisuuden kehittää digiosaamista. Miten on opettajien osaamisen laita, ja onko oppilaitoksilla valmiuksia lisätä digitalisaatiota opetukseen?

3.2.2 Perusopetus

Kun tarkastellaan digitalisaatiota ja opiskelijan tv-osaamista, sen osaamisen perusta on peruskoulussa. Perusopetuksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on opettaa ja vahvistaa tv:n käyttöä, tärkeänä osana kansalaistaitoa. Tieto- ja viestintäteknologialla opetuksella varmistetaan, että osaamisen kehittäminen on kaikille peruskoululaisille mahdollista perusopetuksen kaikilla luokilla. Koululaisia opetetaan monipuolisesti käyttämään sekä hyödyntämään laitteita, ohjelmistoja, sisältöjä ja palveluita. Perusopetuksessa saavutettujen tv-taitojen tulee olla riittävät toisen asteen opintoihin siirryttäessä, perusopetuksen tehtävänä on antaa valmiudet

ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18-23.)

Toiselle asteelle siirtyvät opiskelijat voivat olla tvt-taidoiltaan hyvinkin eri tasolla. Oppilaiden henkilökohtaisten ominaisuuksien lisäksi perusopetusta järjestävät oppilaitokset ja niiden painotus osaamistavoitteiden suhteen sekä resurssit eivät ole samoja kaikissa kouluissa. Digitalisaation kehittyminen ja alati uusien digitalisoitujen toimintojen sekä palveluiden lisääntyminen asettavat haasteita käyttäjille, palvelun tarjoajille ja myös erityisesti oppilaitoksille ja opettajille. (Kaarainen M., Kaarainen S., TanhuaPiironen, Viteli, Syvänen, Kivinen 2017, 60-62.)

Kaarainen ja muut (2017, 63) listaavat toimenpidesuosituksia, joilla perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet saadaan toteutettua riittävästi ja tasapuolisesti. Suosituksissa mainitaan välttämänä toimenpiteenä oppilaitosten digistrategian laatimisen, ja digitaalisen toimintakulttuurin vahvistamisen koskemaan koko koulutyötä. Sekä koulun johdon ja opettajien digiosaamisen lisäämistä koulutuksen avulla. Digitaalisten laite- ja materiaalihankintojen tulee kohdentua oppilaitoksen pedagogisiin tavoitteisiin ja digitalisaatio tulee integroida osaksi oppiaineita, eikä opettaa omana kokonaisuutena.

3.2.3 Ammatillinen koulutus

Ammatillisessa koulutuksen tehostamista, kustannustehokkuutta ja joustavuutta voidaan lisätä uudella ratkaisulla, kuten digitaalisilla oppimislustoilla ja simulaattori-ympäristöillä. Opiskelijoiden tavoitettavuus ja aika/paikkasidonnaisuuden vapauttaminen lisää yksilön henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamista ja nopeuttaa opiskeluaikaa. Eri koulutusaloille suunnattuja digitaalisia ratkaisuja tulee kehittää ja ottaa käyttöön paitsi koulussa, myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen yhteydessä. Työpaikalla tapahtuvien toimintamallien ja uusien palveluiden tulee näkyä myös opetuksessa. Tavoitteena on lisätä merkittävästi tvt:n käyttöä ammatillisessa koulutuksessa. (Toiminta- ja taloussuunnitelma 2015, 6-7.)

Oppilaitoksen digistrategian suunnittelussa tulee tarkastella myös tutkintokohtaisia vaatimuksia ja tavoitteita. Tieto- ja viestintätekniiikan opetuksen sekä toimialalla käytettävien digitaalisten sovelluksien määrä vaihtelee ammatillisen koulutuksen eri tutkinnoissa merkittävästi. Useat koulutusalat ovat käyttäneet atk-järjestelmiä, digitaalisia sovelluksia jo niiden yleistyttyä 1980-luvulta saakka, kuten sähkö- ja automaatiotekniikka sekä kaupalliset alat. Työelämän sovellukset ja käyttötaivaatimukset ovat ”hiipineet” aloille, ja digitalisaatio-osaamisesta on tullut ns. ammatillinen perusvaatimus. Toisaalta monille koulutusaloille on vasta aivan viime vuosina alkanut yleistyä pedagogisesti suunniteltuja digitaalisia ratkaisuja ammatillisten opintojen tukemiseksi.

Logistiikan perustutkinto on ollut ja on edelleenkin monissa ammatillisissa oppilaitoksissa perinteisin pedagogisin menetelmin opetettavaa ainetta, joka kokee digimurrosta vasta nyt. Digitalisaation eriasteinen vaikutus ammatteihin ja toimialoihin on vaikuttanut myös koulutukseen ja kouluttajiin. Digiosaaminen – tietokoneen ja sovellusten käytön osaaminen opetuksessa vaihtelee ammatillisten opettajien keskuudessa merkittävästi.

Nykyaikainen koulutus vaatii nykyaikaiset toimitilat ja välineet. Digitalisoituminen asettaa uudenlaisia vaatimuksia tutkintokohtaisesti oppilaitoksen tiloille ja järjestelmille. AV-materiaali tulee olla oikein mitoitettu, ja laitteiden käytettävyyden soveltuvuus pedagogisiin tarpeisiin tulee miettiä huolella. Langattomat verkot oppilaitoksissa ja helposti saavutettavissa olevat oppilaitoksen digitaaliset palvelut sujuvoittavat arkipäivän koulutyötä. Lisäksi opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus käyttää monipuolisesti oppilaitoksen tarjoamia sähköisiä palveluita sekä oppilaitoksen välineillä, ja myös henkilökohtaisilla laitteilla.

3.3 Simulaattoriopetus logistiikan koulutuksessa

Simulaattori on laite, jolla koneellisesti rakennetaan keinotekoinen todellisuus, joka jäljittelee todellisuutta ja käytettävyyttä mahdollisimman hyvin.

Yksinkertaisimmillaan simulaattori voi olla esimerkiksi kuluttajille suunnattu peli, jota voidaan hallita todellisuutta jäljittävillä hallintalaitteilla, esimerkiksi ratilla ja

polkimilla. Opetuskäyttöön soveltuvat simulaattorit ovat huomattavasti kehittyneempiä, ohjelmistot tiettyä käyttötarkoitusta varten tehdyt, ja hintaluokaltaan alkaen noin 30000 €; ylärajaa ei käytännössä ole. Logistiikan opetuskäyttöön on tarjolla eri ajoneuvoluokkien ajoneuvosimulaattoreita, erityyppisillä päällirakenteilla varustettuja. Lisäksi koulutukseen soveltuvia trukki- ja pyöräkuormaajasimulaattoreita sekä edellisten yhdistelmiä ja erilaisia muuntosarjoja on runsaasti tarjolla. Laadukkaat simulaattorit omaavat massiivisen laskentatehon ja ovat grafiikaltaan hyviä. Virtuaalilasien käytön myötä kokemus todellisuuden tunteisen ympäristön olemassaolosta lisää erityisesti simulaattoreiden käytettävyyttä. (Salmi 2014.)

Simulaattorikoulutusta on käytetty kuljettajakoulutuksen yhteydessä autokouluissa jo kymmenen vuoden (1.2.2008 jälkeen) ajan pimeällä ajamisen harjoittelun yhteydessä. Voimassaolevan lainsäädännön mukaan ajo-opetuksessa käytettävissä laitteissa on oltava riittävän laajat näkymät eri suuntiin sekä todellista ajotuntumaa vastaavat hallintalaitteet yhtenä kokonaisuutena. Simulaattorin soveltuvuus todetaan autokouluja valvovan viranomaisen toimesta ennen opetuksen aloittamista – sellaisen opetuksen aloittamista, jolla korvataan liikenteessä tapahtuvia ajo-opetustunteja. Henkilöauton ajo-opetuksesta enintään 4 oppituntia voidaan antaa simulaattorilla, joista 1 oppitunti voi olla pimeällä ajamisen opetusta. Kuorma-auton, yhdistelmäajoneuvon ja linja-auton ajo-opetuksesta simulaattorilla voidaan suorittaa enintään viidesosa (1/5). Simulaattorikoulutusta antavalla opettajalla voi olla valvonnassa ja ohjauksessa useampia yhtäaikaisia oppilaita. (A 423/2011.)

Simulaatioiden avulla luokkahuoneessa voidaan opiskella fyysisien taitojen kehittämistä sekä ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotaitoja (Salakari 2010, 14).

Logistiikan koulutuksen simulaattorit kehittävät ensisijaisesti fyysisiä taitoja, ajoneuvon käsittelytaitoja ja liikennetilanteita eri olosuhteissa.

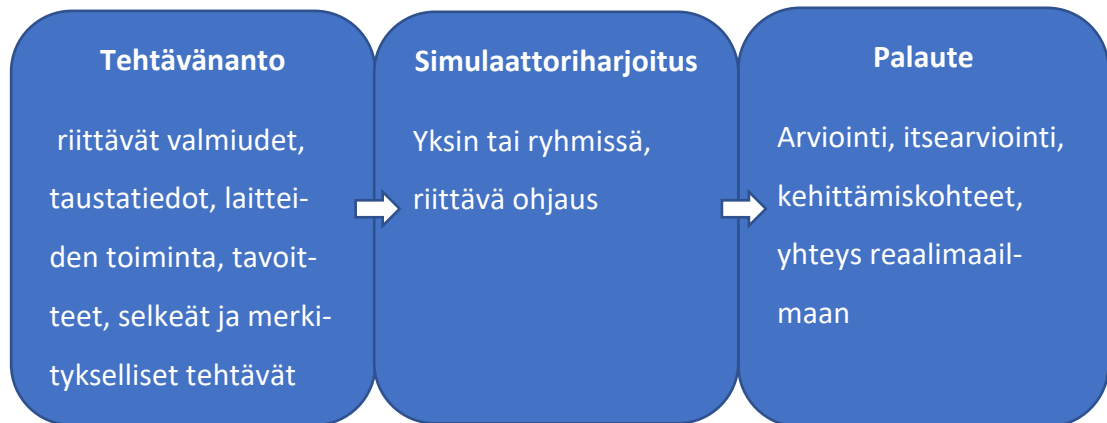
Simulaattoriharjoitusten avulla parannetaan valmiuksia todelliseen työympäristöön siirryttäessä. Toisaalta simulaattoriopetukseen voidaan myös helposti palata takaisin ja harjoitella käytännön ympäristössä havaittuja puutteita riskittömästi. Kaikkien tilanteiden harjoitteluun ei aina todellisessa ympäristössä ole mahdollisuuksia,

tällaisessa tapauksessa simulaattorit ovat oppimisen kannalta merkittävässä asemassa (Inkinen 2017,1.)

Oleennaista on simulaattorilla opittujen taitojen siirtovaikutus eli transfer. Mitä suurempi transfer, sen paremmin opiskelija pystyy siirtämään simulaattorilla opiskellut taidot käytäntöön. Useat erityyppiset harjoitukset lisäävät oppimismahdollisuuksia ja vähentävät saman harjoitteen toistoa. Simulaattorilla suoritettujen harjoitusten tulee olla riittävän haastavia, ja niiden tulee ottaa huomioon opiskelija taidot ja kehittyminen (Salakari 2010, 84)

Ajoneuvosimulaattoreilla voidaan lisätä ajoneuvon teknistä hallintaa, joka vapauttaa kuljettajan resursseja muuhun havainnointiin ja lisää näin ollen liikenneturvallisuutta. Usein monelle autokoulussa paljon aikaa vievät ajoneuvon käsittelyharjoitukset, erityisesti yhdistelmäajoneuvolla, voidaan osittain siirtää ja lisätä simulaattorilla tapahtuvaksi harjoitteluksi. Ohjattuna tapahtuvan opetuksen lisäksi opiskelijan mahdollisuus omatoimiseen harjoitteluun joustavasti koko opiskelun aikana on myös kustannustehokasta ja lisää merkittävästi harjoittelun mahdollisuuksia. Simulaattoreiden käyttö ei ole vain lisäväline opetukseen, vaan sitä voidaan käyttää myös osaamisen arvioinnissa.

Laitteiden fyysisen toiminnan ja ohjelmistojen logiikan ymmärrys pitää kouluttajan hallita, jotta tehokas simulaattorin käyttö voi toteutua. Pedagogisesti simulaattoriopetus ja -osaaminen vaativat uudenlaisen lähestymistavan perinteiseen kontaktiopetukseen verrattuna. Simulaattoriopetuksen eteneminen (ks. kuvio 4) jakaa prosessin kolmeen eri vaiheeseen, joista jokainen osa-alue on merkityksellinen oppimisprosessin kannalta.



Kuvio 5. Simulaattoriopetuksen kolme vaihetta (Salakari 2010, 17-18)

Simulaattoriopetus on pääsääntöisesti yksilöopetusta, ja opetuksen tulee keskittyä erityisesti niihin asioihin, jotka eivät reaaliin maailmassa toteudu tai ovat oppijan kannalta haasteellisia. Salakari (2009, 61-62) listaa seuraavat edut:

- turvallisuus
- tehokkuus
- oppimistehtävät osaamistason mukaisesti, osatehtävien mahdollisuus
- tekemällä oppimista
- koulutuksen alemmat kustannukset
 - pääomakustannukset alemmat
 - pienemmät käyttökustannukset
- kokeileminen
 - käyttäytyminen eri tilanteissa
- ongelmanratkaisutaidot kehittyvät
 - miten käyttäjä toimii erilaisissa tilanteissa
- arviointi
 - teoreettisen osaamisen soveltaminen käytännön ongelmatilanteissa

3.4 Toiminnanohjausjärjestelmä logistiikan koulutuksessa

Toiminnanohjausjärjestelmä (Enterprise Resource Planning, ERP) kokoaa yhteen yrityksen eri osa-alueiden toimintoja. Usein toiminnanohjausjärjestelmä mielletään vain ohjelmistoksi, jota se ei ole. Toiminnanohjaus terminä on laajempi kokonaisuus, eli prosessi, joka koostuu yrityksen keskeisistä toiminnoista, joita usein ohjataan tietojärjestelmillä. Laajimmat toiminnanohjausjärjestelmät kattavat yrityksen lähes kaikki

toiminnot ja prosessit ja ovat moduuleittain muunneltavissa sen mukaisesti, mitä ohjajärjestelmällä halutaan ohjattavan (Tiirikainen 2010, 31).

Ammatillisen oppilaitoksen näkökulmasta yhden, kaikille koulutusaloille soveltuvan toiminnanohjausjärjestelmän kehittäminen on haasteellista yksiköiden toimintatapojen ja toimintatapojen eroavaisuuksien vuoksi. Oppilaitoksen toiminnanohjausjärjestelmä koostuu useista moduuleista: oppilaiden ja opettajien työjärjestykset, tila- ja laiteresurssien hallinta, taloushallinto, asiakkuudet, opiskelijarekisteri sekä tutkinto-kohtaiset omat ja työelämän käyttämät ohjausjärjestelmän jne. Tällaiset monimutkaiset järjestelmät voivat olla suuritöisiä ja hankalasti toteutettavia, ja niiden kustannukset voivat olla suuria. Usein edellä mainittavista seikoista johtuen toiminnanohjausjärjestelmän käyttö jää puolitiehen sen kankeuden ja vaikeakäyttöisyyden vuoksi. (Tiirikainen 2010, 34.)

Logistiikan koulutuksen erityispiirteinä toiminnanohjauksen kannalta ovat viranomaishallinto ja -todistukset sekä resurssoinnin kohdentaminen. Autokouluissa on yleisesti käytössä oleva oppilashallinto-ohjelma (Webauto) on kehitetty vastaamaan autokouluopetuksen tarpeita. Ohjelmistoa on laajennettu ammattipätevyyden perustason opintoja ja jatkokoulutuksia tukevaksi (kuljettajaopetus.fi). Autokoulu- ja ammattipätevyysopintojen osalta logistiikan tutkintojen raportoinnit ja lupa-asiakirjat ovat tulostettavissa Webauto- järjestelmästä. Tällaisten tiettyjen toimialojen toiminnanohjausjärjestelmien käyttö on välttämätöntä, mutta usein ne ovat rinnakkaisia toiminnanohjausjärjestelmiä ja aiheuttavat päällekkäisyyttä sekä resurssikuormitusta.

Tietojärjestelmän kokonaiskuvan hahmottaminen monialaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa on haastavaa. Alati muuttuvat tavoitteet ja esimerkiksi muuttuva lainsäädäntö edellyttävät hyvinkin joustavaa toimintatapaa ja -järjestelmää, jolla muokataan opetussisältöä. Opettaja-resurssin kohdentaminen henkilökohtaisesti, ryhmäkohtaisesti, ja useamman opettajan sitominen samaan ryhmään ovat opetuksessa jokapäiväisiä toimenpiteitä, jotka pitää pystyä joustavasti suorittamaan. Joissakin tapauk-

sisä saattaa olla tarkoituksenmukaista vapauttaa tietyt toiminnot käyttämään rinnakkaista toiminnanohjausjärjestelmää, mikäli niiden synkronointi osoittautuu erityisen haasteelliseksi.

Toiminnanohjausjärjestelmän tarvekartoitus ja vaatimustenmäärittely yhdessä käyttäjätason kanssa on tärkeää. Mahdollisimman tarkkaan kuvattu nykytilanne ja tulkinta nykyisen toiminnanohjausjärjestelmän kyvystä ottaa vaatimukset huomioon ovat toiminnan kehittämisen lähtökohta. Onnistuneen toiminnanohjausjärjestelmän mittarina voidaan pitää käytettävyyttä. Toimintojen helppokäyttöisyys ja eri toimijoiden vaatimustarpeet huomioivan järjestelmän kehittämiseen tulisi erityisesti keskittyä.

4 Strategia

4.1 Johdon tavoitteiden asettelu

Strategia on vanhimpia organisaatioiden johtamisen käsitteistä, nykypäivänä varsinainen käsitteiden sekamelska. Tutkimuksista, oppaista ja koulutuksista huolimatta ja ehkä siitä syystä sana strategia herättää aina tunteita. Strategian koetaan kuuluvan vain tietyille osalle yrityksen toimijoista, mutta kaikkien kuuluu siihen kuitenkin osallistua. Strategiat eivät ole vain yritysmaailman yksinoikeus, vaan strategiatyötä tehdään myös julkisella sektorilla ja yhdistyksissä. Strategialla määritellään yleisesti organisaation suunnitelmaa, jolla toiminnan kehittyminen, kannattavuus tai muu suunniteltu päämäärä saavutetaan tietyllä aikavälillä. Toisaalta strategiaa kuvataan myös johtamisoppina, muodostaen tavan ajatella johtamista tavoitteellisena ja päämäärätietoisena menetelmänä.

Termi strategia onkin kokenut jonkinlaisen inflaation puhuttaessa yrityksen toiminnasta ja tulevaisuudesta (Hämäläinen, Maula & Suomien 2016, 65). Strategiatyötä on perinteisesti pidetty ja se on ollut osa johdon tehtävää. Henkilöstön osana on ollut siten toteuttaa johdon suunnitelmia – strategiaa. Hierarkkinen strategiatyö, organisaati-

tion ylimmän johdon valmistelemena ei tavoita koko työyhteisöä tai työyhteisön sitoutuminen tehtyihin strategisiin valintoihin ontuu usein. Toimeenpano ei ole suoraviivaista, ja ylhäältä alaspäin kaadettujen tavoitteiden merkitys työntekijän omassa työssään koetaan usein merkityksettömäksi. (Mantere, Suominen & Vaara 2011.) Viime vuosina strategiatyö on muuttunut analyyttisen laskemisen ja toimintojen prosessien tehostamissuunnitelmista työntekijöiden sekä asiakkaiden kuuntelemiseksi ja tulkitsemiseksi (Hämäläinen ym. 2016, 67).

4.2 Tuntematon strategia

Vaasan yliopistoon tekemässään väitöstutkimuksessa Maarika Maury (2016) on havainnut sekä julkisen että yksityisen sektorin strategian ymmärryksen olevan heikolla tasolla Suomessa. Julkisen sektorin työntekijöistä kaksi prosenttia tunnistaa organisaationsa strategisia tavoitteita. Päättäjä- ja johtotasolla vain neljä prosenttia vastaajista tuntee kunnan strategiset painopisteet. Mauryn mukaan kuntasektorin haasteet ovat strategiamalleissa, joista on tehty niin laajoja, että niistä on vaikea poimia keskeiset sisällöt. Tämä ei tarkoita, että strategiat olisivat huonoja, vaan niillä on monitahoisuutensa vuoksi taipumus jäädä tuntemattomaksi. Kuntasektorin tulisi käyttää strategiassaan yksinkertaisempia malleja sekä keskittyä enemmän tekoihin kuin suunnitelmiin.

Yrityspuolella tilanne ei ole sen parempi. Tutkimuksen mukaan yritysjohdosta kolme toista prosenttia, keskijohdosta kahdeksan prosenttia ja työntekijöistä vain kaksi prosenttia pystyy ilmaisemaan strategian niin kuin se on yhtiössä määritelty. Strategioiden monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus vaikeuttavat strategian toteuttamista. (Maury 2016.)

Hyvän strategian kehittäminen ja läpivienti edellyttävät strategiatyössä laajaa organisaation jäsenten osallistumista. Pelkästään strategiaprosessin toimenpiteisiin osallistuvien on vaikeaa ymmärtää strategian käsitemaailmaa ja niiden riippuvuutta käytännön jokapäiväiseen työhön. Strategiajohtamisessa strategiset tavoitteet tulee jakaa pienemmiksi palasiksi, jolloin niiden merkitys selkeytyy (Kamensky 2014, 14.)

4.3 Osallistava strategiatyö

Mantereen ja muiden (2011, 36) mukaan ”hierarkkinen strategiatyö ylläpitää lähtökohtaisesti strategioiden suunnittelun ja toteutuksen välisiä haasteita”. Nopeasti muuttuvan toimintaympäristön ja digitalisoitumisen myötä strategiatyön luonne on muuttunut. Monilla toimialoilla vaaditaan nopeaa reagointikykyä, eikä perinteinen useamman vuoden strategia enää istu joustavan yrityksen toimintakulttuuriin. Innovaatioiden syntymiselle ja uudistumiselle on annettava jalansijaa. Digiajan strategiatyössä strategiakeskustelut, strategian päivittäminen ja toiminnanmuutokset tapahtuvat nopeasti, eikä usein ole aikaa tehdä kuukausia kestäviä prosesseja. Strategiatyön luonne ja tempo ovat muuttuneet, mutta menestyäkseen yritys tarvitsee yhä selvempiä ja konkreettisempia oikein ajoitettuja suunnitelmia. (Hämäläinen ym. 2016, 75-76.)

Organisaation strategiset tavoitteet ymmärretään organisaation eri tasoilla eri tavalla. Ihmiset tulkitsevat tavoitteita usein oman toimintansa, kiinnostuksensa ja merkityksellisyytensä kautta, liittyvät ne strategiaan tai eivät. Erityisesti asiantuntijaorganisaatioissa henkilöstö ei motivoitu hierarkkisesta strategiatyöstä ja sen tavoitteista, ainakaan vähäisin perusteluin. Asiantuntijaorganisaation työntekijät kokevat tai saattavat kokea omaavansa johtoa paremman ymmärryksen tavoitetilasta. Vuorovaikutukseen toimintamalliin siirryttäessä strategiatyössä otetaan huomioon koko työyhteisön näkökanta ja erilaiset mielipiteet. Haasteiden, kuten muutosvastarinnan ja strategian tavoitteiden ymmärtäminen paranee ja toimenpiteisiin on helpompi sitoutua. (Mantere ym. 2011, 30-32.)

Mantere ja muut kutsuvat dialogiseksi näkökulmaksi menetelmää, joka sallii organisaation sisällä erilaisia tulkintoja strategiasta ja sen tavoitteista. Virallinen strategia on edelleen keskeisessä roolissa, mutta tulkintojen mahdollisuus kontekstin puitteissa sallitaan. Henkilöstö on strategiatyön keskiössä: se tulkitsee ja toimeenpanee käytännön työksi yrityksen strategian. Dialoginen strategiatyö vaatii aikaa ja myös selkeää johtamista. Eri lähestymistavat huomioiva ja keskusteleva toimintakulttuuri tulee hallitusti koordinoita, jotta yhteisten tavoitteiden periaate ei muutu yksilölliseksi. (Mantere ym. 2011, 36-38.)

Oppilaitoksen toimintaa koskevien muutosvoimien määrä ja laatu vaihtelevat tutkintoaloittain. Strategisen suunnittelun vuorovaikutuksen lisäämiseksi dialoginen prosessi konkretisoi toimialan tavoitteita ja sitouttaa henkilökuntaa toimimaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Alakohtaisen ennakkoinnin ja lyhyen aikavälin muutossignaalit ovat usein opetushenkilöstön tiedossa työelämäkontaktien kautta. Suunnitelman ja toteutuksen ero on minimoitavissa avoimella, osallistavalla strategiatyöllä. Budjetoinnin liittäminen osaksi strategian kehittämistä konkretisoi prosessityötä ja tuo esille talouden realiteetit tarkasteltavalla ajanjaksolla.

4.4 Strategian käytännöllistäminen

4.4.1 Esimiehen rooli

Strategian muuttaminen käytännön toimeksi on haastava toimenpide, joka edellyttää johtamista. Asioiden- ja ihmisten johtaminen on kokonaisuus, joka perustuu vuorovaikutussuhteen hallintaan (Kamensky 2014, 14). Esimiehet ovat linkki strategian ja toteuttamisen välissä, monelta taholta heiltä odotetaan selkeää ja johdonmukaista sekä ripeää tarttumista tavoitteiden saavuttamiseksi. Mikäli esimiestasoo ei sisäistä yrityksen strategiaa, he voivat toimia jopa strategisten tavoitteiden vastaisesti tai he voivat kääntää koko strategian suuntaa ja ikään kuin tuhota koko strategian. (Mantere ym. 2011, 54.)

4.4.2 Viestintä

Strategia voidaan saavuttaa vain jokapäiväisellä työllä. Kyky, halu ja rohkeus uudistua on keskeinen menestystekijä. Parhaat tavoitteet saavutetaan osallistumalla strategiatyöskentelyyn, mutta isompien monialaisten yritysten kohdalla se ei aina ole mahdollista. Viestinnän ja koulutuksen avulla strategiaa tiedotetaan, mutta sen tunnetuksi tekemisessä on kuitenkin haasteita, miten varmistetaan ymmärrys, sisäistäminen ja sitoutuminen ja onko mahdollisuus dialogiin. Strategian jalkauttaminen vaatii enemmän kuin viestintää strategiasta. Strategiaviestintä pohjautuu usein jo valmiin strate-

gian esittelyyn. Viestijän ja vastaanottajan suhde strategiaan voi olla hyvinkin erilainen. Ymmärrys kokonaiskuvasta ja käsitemaailma saattavat olla vaikeasti viestittävässä, jolloin kokonaiskuva voi hämärtyä kuulijalle. (Kamensky 2014, 341-343.)

Yrityksen suurten strategiatiedotustilaisuuksien ongelmana kuulijan kannalta on sitoa asetetut tavoitteet arkityöhön. Viestinnän jakaminen kohderyhmittäin tai pienempiin alastrategioihin mahdollistaa vuorovaikutuksen syntymisen ja voidaan paremmin varmistaa yhteisestä näkemyksestä. Kamenskyn (2014, 343) mukaan strategiaviestinnässä kohderyhmän mukaan jakautunut viestintä tehostaa strategian ymmärrettävyyttä. Viestintä organisaation ulkopuolelle on erityyppistä, kuin esimerkiksi henkilöstölle. Esimiesten strategiaosaamisella ja viestintätaidoilla usein konkretisoidaan strategia jokapäiväiseksi työksi. Realistinen ja todenmukainen strategiaviestintä auttaa yritystä sen tavoitteiden saavuttamisessa.

Viestinnän yhtenä muotona koulutus tekee strategiaa tunnetuksi ja edistää toimeenpanoa. Kouluttajan perusongelmana on yleensä olettamus kohderyhmän osaamisesta. Tiettyjen strategiaan liittyvien termien osaaminen, liiketoimintamallien ja omistajien sekä sidosryhmien vaatimusten ja toiveiden tuntemisen puute vaikeuttaa kuulijan ymmärrystä. Strategiaosaamisen koulutuksella voidaan parantaa organisaation strategian ymmärrettävyyttä.

4.4.3 Yhteinen tahtotila ja tavoitteet

Strategian onnistuminen koostuu useista eri tekijöistä. Yhteisten tavoitteiden lisäksi vaaditaan tahtotilaa. Strategiassa on kysymys jonkin uuden tavoitteen saavuttaminen. Siihen liittyy myös usein muutos nykyiseen toimintaan tai toimintamalliin. Muutosvastarinnan kohtaaminen osana strategiaprosessia on yleinen reaktio. Hyvä strategia tai onnistunut viestintä ei ole tae yhteisen tavoitetilan saavuttamisesta. Strateginen konsensus eli käsitys siitä, mitä tavoitellaan ja miksi ja millä aikavälillä, sitouttaa toimijoita tavoitteen saavuttamiseksi. Strategisen konsensuksen puute on siten kriittinen tekijä, joka vaikeuttaa strategian jalkauttamista. Konsensuksen laajentaminen koskemaan yksittäisen työntekijän tavoitteita ei saa poistaa tai olla ristiriidassa organisaation strategisia tavoitteiden kanssa. (Waljus 2014, 31.)

Toimintatavan muutoksessa on usein kysymys työntekijän työsuhteeseen liittyvistä tekijöistä. Fuusioissa työnantaja saattaa vaihtua tai yrityksen toiminnan muutos saattaa muuttaa työntekijän työtehtävää. Strategiset muutokset työyhteisössä ovat ymmärrettäviä, paitsi oman työn kannalta! Työntekijän ja työyhteisön kuuleminen ja ratkaisuehdotusten avoin käsittely lisää sitoutumista ja poistaa huhupuheita. Joskus tieto tulevasta muutoksesta, haluttiin sitä tai ei, aktivoi toimijat kehittämään menestyksekkäitä ratkaisuja ja sitoutumaan tulevaan muutokseen. Toiminnan muutoksen yhteydessä riskien tunnistaminen ja mahdolliset varasuunnitelmat helpottavat sitoutumista poistamalla muutoksen mukanaan tuomia pelkotiloja.

4.4.4 Tavoitteiden mittaaminen

Tavoitteiden saavuttamisen konkretisoiminen on muutosprosessiin osallistuvien kesken aina kiinnostavaa. Muutosta ei muutoksen vuoksi kannata tehdä, jotakin etua tai hyötyä uudistuksessa on tavoiteltava ja voitava myös mitata. Strategian toteutumisen valvonta saattaa kestää vuosia, ja välitavoitteetkin voivat näkyä vasta pitkällä aikavälillä. Paineet saavutetun tai tavoitellun muutoksen tuloksista ovat yleensä kovia myös strategisia valvontajärjestelmiä kohtaan. Selkeys mitattavista asioista, kuten säästöistä, kustannuksista, palvelun laadusta tai vaikka tunnettavuudesta, helpottaa toiminnan tulosten mittausta. Saatujen tulosten lisäksi näkemys tarkasteluhetken nykytilasta ja tulevaisuudesta suhteessa strategiaan on otettava huomioon tuloksia analysoitaessa. Vaikka konkreettisesti mitattavaa tulosta ei olisikaan saatavissa, on valvonnan ja kehittämisen kannalta merkittävää käydä keskustelua tavoitteista määrittäen. (Kamensky 2014, 336.)

Tavoitteiden määrittäminen tapahtuu yleensä organisaatioissa. Tavoitteiden asettaminen tulee tehdä realistisesti ympäristötekijät huomioiden. Tavoitteissa tulee olla tavoiteltavaa, kunnianhimoa. Tavoitteita asetettaessa on myös syytä määrittää, mitä mitataan ja millä tavalla. Onnistumista ja epäonnistumista on käsiteltävä ja sovittuihin toimenpiteisiin on sitouduttava. Toistuva strateginen keskustelu – strategiakulttuurin luominen ja ylläpito, vahvistavat tavoitteisiin pääsyä. Aina ei saavutettuihin

toimenpiteisiin omalla työllä päästä, mahdolliset alihankkijat on syytä perehdyttää myös yrityksen strategiaan.

”Hyvä strategiatyö saa tekijänsä iloiseksi. Huono strategia naurattaa lukijaansa.” (Mantere ym. 2011, 66).

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Aineistonkeruu

5.1.1 Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä

Tutkimusmenetelmät jaetaan kvantitatiivisiin (määrällisiin) ja kvalitatiivisiin (laadullisiin) menetelmiin. Tutkimusmenetelmät ovat usein toisiaan täydentäviä, ja niitä on vaikeaa erottaa yksityiskohtaisesti toisistaan. Tutkimustyyppiksi valittiin kvalitatiivinen tutkimus, jolle tyypillistä on tiedon hankinnan kokonaisvaltaisuus, joka usein perustuu ihmisiltä saatuun tietoon. Kerätyn tutkimustiedon laaja-alainen tarkastelu ja odottamattomien asioiden esiintulo tuottavat lopputuloksen. Tutkimus määrittää suunnan, ei olettama lopputuloksesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 135-139, 160-164.)

Yrityksen, tässä tutkimuksessa ammatillisen oppilaitoksen, toiminnan tarkastelu ja kehittäminen on paikallinen prosessi. Tällä tarkoitetaan oppilaitoksen tutkintojen tarjontaa, oppilaitoksen käytettävissä olevia tila- ja henkilöresursseja sekä koulun (yrityksen) visiota ja strategiaa. Koulutuksenjärjestäjien keskinäinen vertailu on haastavaa, toteutus suunnitelmien ja toteutustapojen eroavaisuuksien vuoksi. Aineistonkeruu päätettiin toteuttaa tässä tutkimuksessa kohdennettuna kyselytutkimuksena, haastatteluina ja havainnointina. Näiden lisäksi dokumentteihin perustuvan tiedon, ja toisten oppilaitosten kokemusten huomioiminen olivat osa tutkimuksen aineistonkeruuta.

Survey-tutkimus on kyselyyn, haastatteluun ja havainnointiin perustuva menetelmä, jonka tavoitteena on kerätä tietyltä kohderyhmältä vastauksia samoihin kysymyksiin.

Kyselytutkimuksen kohderyhmän mielenkiinto ja vastausten rehellisyys ovat kyselytutkimuksissa aina kriittinen tekijä. Kohderyhmän rajauksella ja tutkimuskysymyksillä pyrittiin aktivoimaan vastaajia ottamaan osaa omaa työtä ja opiskelua koskeviin asioihin. Kysymysten asettelun lähtökohtana oli hyödyntää opettajien asiantuntijuutta työn kehittämiseksi, ja kuljetuslogistiikan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Opiskelijoille suunnatun tutkimuskyselyn avulla kartoitettiin opiskelijoiden kokemuksia koulutuksen järjestämisestä ja koulutuksen uudistamisesta. Tässä tutkimuksessa suoritettiin kysely webropol-sovellusta käyttäen.

Kyselytutkimuksen kohderyhmäksi rajattiin logistiikka-alan ammattiaineiden opettajat, jotka opettavat kuljetuslogistiikan tutkinnon sisältöjä. Kohderyhmään kuuluivat myös ne opettajat, jotka opettavat eri tutkinnoissa, muun muassa metsä- ja maanrakennusalalla kuljetuslogistiikkaan liittyviä ammattitaitovaatimuksia. Kaikki vastaajat (opettajat) opettavat eri ajoneuvoluokkien ajo-oikeuteen tähtäävää koulutusta (ajokorttikoulutus) ja/tai kuljetusalan ammattipätevyyteen liittyviä oppiaineita. Tässä tutkimuksessa ei huomioitu ulkopuolisilta tahoilta hankittua opetusta, niiden vähäisyyden vuoksi. Tällaisia ovat esimerkiksi lyhytkestoiset sijaisuudet ja ostettu simulaattoriopetus (pimeäajo). Kyselytutkimus hyväksyttiin WinNovan johtoryhmällä ja kyselytutkimus (liite 1) opettajille toimitettiin sähköpostilla 5.2.2018 WinNovan toimitusjohtaja Lasse Schultzin toimesta.

Opiskelijoille tehty kysely rajattiin koskemaan niitä opiskelijaryhmiä, joiden tutkintoon kuului raskaiden ajoneuvoluokkien ajokorttiopetusta logistiikan- ja metsäalan koulutuksissa. Kysely opiskelijoille julkaistiin 5.2.2018 (liite 2).

Haastattelun avulla voidaan joustavasti kerätä tutkimustietoa vastaajilta, tilanteen edellyttämällä tavalla. Haastattelukysymykset voivat joustaa ja kysymyksiä voidaan täydentää haastattelun kuluessa. Myös vastausten perustelu ja laajempi tarkastelu sekä arkojen asioiden esiin nostaminen mahdollistuu paremmin kuin kyselytutkimuksessa. Haastattelu on vuorovaikutusta, joka on tutkimustarkoituksessa ymmärrettävä yhtenä tiedonkeruumuotona, jossa haastattelijalla ja haastateltavalla on omat roolinsa, ja heidän on voitava luottaa toisiinsa. Tämän tutkimuksen haastattelumuodoksi

valittiin teemahaastattelu, joka on lomake- ja avoimen haastattelun yhdistelmä. Teemahaastattelu on tyypillinen menetelmä kasvatustieteellisissä tutkimuksissa ja usein kvalitatiivisissa tutkimuksissa käytetty. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-212.)

Haastatteluun valittiin kaksi koulutuspäällikköä, jotka toimivat esimiehinä kuljetuslogistiikkaa sisältävissä koulutuksissa sekä koulutuksista vastaava rehtori. Haastattelut toteutettiin 13.2.2018. Haastattelut nauhoitettiin ja haastatteluaineisto litteroitiin pian haastatteluiden jälkeen. Teemahaastattelun aihealueet liitteessä 5.

5.1.2 Havainnointi

Havainnoinnin avulla hyödynnetään tietoa siitä, mitä ympäristössä tapahtuu. Onko toiminta sellaista, kuin kuvataan, ja vastaavatko ajatukset tekoja? (Hirsjärvi ym. 2009, 212). Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija toimii aktiivisesti tutkimuskohteen kanssa, jossa vuorovaikutustilanteet muodostavat osan tiedonhankintaa. Havainnoinnin mukanaolo tässä tutkimuksessa ei rajoitu ainoastaan tiettyyn havainnointijaksoon. Tutkijan on ollut mahdollista havainnoida eri yksiköiden logistiikan koulutuksia usean vuoden ajan, oman ammattinsa kautta. Koska koulutuksissa tapahtuvat muutokset ovat yleensä vähäisiä ja/tai uudistuksia tapahtuu melko harvoin, lukuvuoden mittainen seurantajakso on melko lyhyt aikaväli. Pitkän aikavälin havainnointi puoltaa merkityksellisyyttä tässä mielessä.

Tutkimuksen eettisyyteen tuli kiinnittää erityistä huomiota, koska tutkijan osallistumisen aste oli tässä tutkimuksessa korkea – tutkija toimi osittain tutkimuskohteen työntekijänä. Tutkija korosti tehtävää tutkimustyötä ja omaa rooliaan muun muassa haastatteluiden ja havainnoinnin yhteydessä. Tutkijan tulee pitää tutkimuksessa erillään havainnot ja omat tulkintansa.

5.2 Aineiston analysointi

Laadullisen tutkimuksen analysoinnin tavoitteena on kerätyn aineiston perusteella tehdä tieteellisiä johtopäätöksiä. Tutkimusaineiston analysointimenetelmään vaikuttaa se, minkälaiseen ongelmaan tutkimuksella haetaan vastauksia. Yleinen menetelmä laadullisissa tutkimuksissa on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan

kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. Analyysia ei lähtökohtaisesti ohjaa tietty teoria tai epistemologia, mutta näitä voidaan soveltaa tutkimuksessa suhteellisen vapaasti. Tutkimusaineistosta erotetaan ja merkitään tutkimuksen kannalta kiinnostavat asiat. Tämä tapahtuu litteroimalla ja jäsentelemällä aineisto tiiviiksi ja selkeäksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103-105.) Tutkimuksen analysointi lähtee liikkeelle spontaanin ymmärryksen kyseenalaistamisesta ja kriittisyys sekä reflektiivisyys kulkevat läpi tutkimuksen edetessä (Tuomi ym. 2018, 115). Tässä tutkimuksessa aineiston analysointi alkoi jo tiedonkeruuvaiheessa, jossa tutkijan tekemät havainnot ja muun tutkimusaineisto prosessoitui yhtenäiseksi tutkimusaineistoksi.

Hirsjärven ja muiden (2009, 225) mukaan laadullisen tutkimuksen aineiston laajuus saattaa vaikuttaa siihen, että analysoinnissa tulee tehdä rajauksia ja kaikkea kerättyä materiaalia ei ole tarpeen analysoida.

Tutkimusaineisto litteroitiin haastattelujen jälkeen. Litterointi ei tapahtunut sanatarvasti, vaan pelkistäen. Teemoittamisen avulla vastaukset jaettiin sen mukaisesti, mitä kustakin teemasta on sanottu tai todettu.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa käytetään käsitteitä reliaabelius eli luotettavuus ja validius eli pätevyys. Reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta ja kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Validius tarkoittaa laadullisessa tutkimuksessa kykyä mitata sitä, mitä on tarkoitus mitata. Laadullisen, tapaustutkimuksen luotettavuus kohenee tutkijan tarkalla selostuksella tutkimuksen toteuttamisesta ja sen eri vaiheista. (Hirsjärvi ym. 2009. 231-233.)

Tutkimuksen luotettavuutta tulee jollakin tavalla arvioida. Vaikka tehty tutkimus oli tapaustutkimus ja sitä voitiin pitää ainutlaatuisena, löytyi tutkimuksesta toistettavuutta. Teemahaastatteluiden yhteydessä vastausten samansuuntaisuus ja samanaisten näkemysten esiintyminen usealta eri taholta vahvistivat tutkimuksen luotettavuutta. Kyselytutkimusten luotettavuuden painoarvoa lisäsi oman työn ja työyhteisön kehittämisen näkökulma sekä asiantuntijana koetut omat kokemukset oppilaitoksen toiminnasta.

6 Tutkimustulokset

Tutkimus jaettiin kolmeen aihealueeseen. Ensimmäisessä osassa saatiin tulos oppilaitoksen strategiasta ja sen vaikuttavuudesta. Tutkimuksen toisessa aihealueessa selvitettiin kyselytutkimuksella kuljetuslogistiikan koulutusten onnistumista ja ongelmakohtia. Kolmas tutkimussuunta tuotti koulutusalaakohtaisen kehittämisen näkökulmia oppilaitoksen johdon strategiatyöskentelyyn.

6.1 Oppilaitoksen strategia

Tutkimusajankohta ajoittui kronologisesti erittäin osuvasti menneen strategijakson (2014-2017) ja tulevan (2018-2021) strategiakauden taitepisteeseen. Kuljetuslogistiikka muodosti viitekehysten tutkimukselle, jossa haastatteluiden ja havainnoinnin avulla selvitettiin oppilaitoksen strategiatyön haasteita vision saavuttamiseksi. Tutkimuksessa tuli esille myös näkökulmia tutkimusajankohtana tapahtuvasta strategiastyöstä. Kuviossa 5 on kuvattu WinNovan strategian keskeisiä haasteita. Seuraavaksi tuon esille jokaisen neljän ulottuvuuden vaikutuksen matkalla kohti tavoiteltua visiota. Tutkimuskysymykset esitettiin johdolle (n=3) ja pikahaastattelut (n=6) opettajille.



Kuvio 6. Strategian toteuttamisen haasteet

Sisältö. Strategian sisällön ja painopisteiden tulisi selvästi osoittaa suunta, jolla haluttu muutos saadaan aikaan. Oppilaitoksen strategian sisältö tunnettiin tutkimukseen osallistuneiden keskuudessa erittäin huonosti. Painopisteiden nimeäminen ja strategiset tavoitteet olivat vieraita kaikissa tutkimusryhmissä. Strategiakieli ja termit koettiin haastaviksi ja saman termin koetaan merkitsevän osittain eri asiaa eri ryhmien keskuudessa (esimerkiksi asiakkuus). Strategian sisällön ei nähdä tukevan ope-
tustoimintaa tai sitä ei osata liittää siihen. Osasyynä tähän vaikuttaa se, että strategiasta ei keskustella kouluvuoden aikana ja myös vaikutusmahdollisuudet strategiaa kohtaan koetaan vähäisiksi. Strategiaviestinnän puute vaikeuttaa sisällön tunnetta-
vuutta ja esimiehet kokevat viestinnän vieraaksi. Muutoksessa tapahtuneita tavoit-
teiden onnistumisia ei osata liittää oppilaitoksen strategiaan. Työntekijätasolla ala-
kohtainen kehittäminen ja suunnitelmien toteuttaminen koetaan oman työtehtävän
kautta, eikä sitä tarkastella koko organisaation näkökulmasta. Alla vastauksia kysy-
mykseen: nimeä strategian keskeiset tavoitteet ja niissä onnistuminen?

”En nyt muista näitä”

”Tietohallinnossa ainakin on menty - en tiedä onko edistytty, mutta ainakin on tapah-
tunut”

”On toimitusjohtaja jossakin tilaisuudessa näitä näyttänyt – en muista”

”Strategian pitäisi olla polku kohti visiota ja matkalla sen tulisi poistaa tiellä olevat esteet, eikä lisätä niitä”

Vaikka strategian yksittäisten sisältöjen nimeäminen onkin haastavaa, pystyy tämän osion tutkimuksesta vetämään johtopäätöksen, että strategiakulttuuri puuttuu oppi-
laitoksesta ja strategian sisältöjen merkitys jää vajavaiseksi työntekijöille ja esimie-
hille. Sisältöihin vaikuttaminen ei ole luontevaa ja se koetaan vieraaksi – tietyn ryh-
män tehtäväksi.

Asiantuntijuus. Monialaisena oppilaitoksena toimivasta WinNovasta löytyy osaamista ja asiantuntijuutta erittäin paljon, muun muassa visiossa (2017) on mainittu asiantuntijuuden aktiivinen hyödyntäminen ja vastuiden selkeyttäminen. Asiantuntijuuden huomioiminen oppilaitoksen toimintojen kehittämisessä on sen keskeinen menestystekijä.

Oppilaitoksen strategian koetaan olevan ylätason suunnitelman, jossa koulutusala-kohtaisen asiantuntijuuden vaikutus mielletään heikoksi. Strategiatyöryhmien kyky ja mahdollisuudet ottaa huomioon alakohtaisia näkökulmia koetaan vähäisiksi. Yleisten tavoitteiden asettaminen ja koko organisaation kehittäminen koetaan tärkeäksi, mutta alakohtainen tarkastelu ja kehittäminen tulisivat huomioida paremmin. Vastauksia kysymykseen: strategiaan ja toimintoihin vaikuttaminen?

”Aika vähäistä, mutta pitää olla tosi oma-aloitteinen”

”Meidän johtoryhmä ei välttämättä hirveen hyvin tiedä, missä meidän porukka – minkä näköisessä tilassa se on ja mitä ne siellä ajattelee. Se käppi pitäis poistaa”

”Niin kauan kun joku, joka ei tiedä alasta mitään, suunnittelee – niin antaa olla”

Resurssi. Ammatillisen koulutuksen valtakunnalliset muutokset, ja organisaation uudistukset sekä isot kehittämishankkeet ovat viivästyttäneet strategian tavoitteiden saavuttamista. Resurssipula vaikuttaa keskeisesti esimiesten mahdollisuuksiin osallistua strategiatyöhön, joiden vastuulla on strategian implementointi. Resurssipula vaikuttaa myös esimiesten oman strategiaosaamisen kehittämiseen ja mahdollisuuksiin tarkastella strategiaa toiminnan näkökulmasta. Strategiakulttuuria ei luoda hetkessä ja esimerkiksi toiminnan kehittäminen Lean-ajattelutavan mukaiseksi ei onnistu ilman, että koko henkilöstö sitoutuu. Aikapula tulee tutkimuksessa useassakin eri yhteydessä esille. Monet toiminnot jäävät vain osittaisiksi ja asioihin keskittyminen heikoksi, juuri ajan puuttumisen vuoksi.

”Häiriötekijöitä tavoitteiden saavuttamiseksi on liikaa, koko ajan revitään eri suuntiin, aika ei riitä”

Vaikuttavuus. Strategian vaikuttavuus toiminnassa koettiin tutkimuksessa vähäiseksi. Vaikuttavuuden arviointia heikensivät tietämättömyys strategiasta, arvioitavista mittareista ja arviointikriteereistä. Kehittämistyö ja muutokset koetaan ”normaalina” oppilaitoksen toimintojen kehittämisenä, eikä niitä osata ajatella strategisina toimenpiteinä. Toisaalta tuo ”normaalius” on strategian ja kehittämisen toivottu tavoitetila, mutta tässä kontekstissa sen voidaan tulkita toisin. *Esimerkiksi tutkimuksen aikana kohderyhmien suhtautuminen strategiaan ja strategiatyöskentelyyn koettiin jokseenkin vieraaksi (tutkijan kommentti).* Strategian vaikuttavuuden arviointi on haasteellista epämääräisesti asetettujen tavoitteiden vuoksi.

Strategia ”varmaan kannattaa tehdä, mutta mille piirille?”

”Yksiköissä kaivattaisiin semmoista, helppotajuista tavoitteiden asettelua”

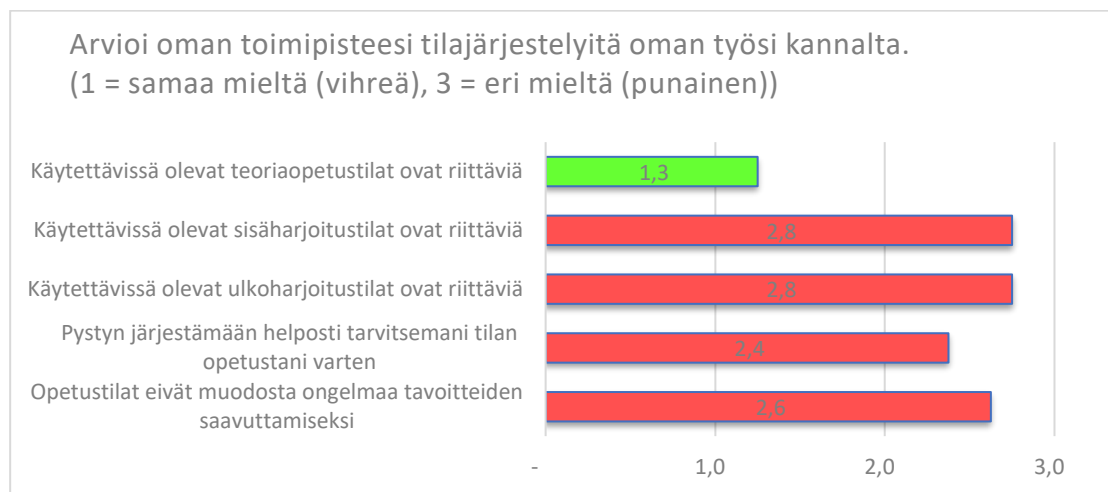
Vaikuttavuuden vähäisyyden syyksi tutkijan mielipiteenä esitän nuo aikaisemmat kolme ulottuvuutta; sisältö, asiantuntijuus ja resurssi.

6.2 Vaikuttavuus kuljetuslogistiikassa koulutuksissa

Koulutuksen vaikuttavuutta arvioitaessa, käsite vaikuttavuus nähdään tässä tutkimuksessa toiminnan laatuna, tehokkuutena, tuloksellisuutena ja uudistumiskyynä. Koulutus on lähtökohtaisesti vaikuttavaa toimintaa, ja ammattitaidon saavuttaminen sekä opiskelijan ammatillisten valmiuksien hiominen työmarkkinoille soveltuvaksi vaativat kouluttavalta organisaatiolta jatkuvia ponnisteluja. Kyselytutkimus lähetettiin WinNovassa 12 opettajalle ja 236 opiskelijalle. Vastauksia saatiin 8 opettajalta (vastausprosentti 66,7) ja 44 opiskelijalta (vastausprosentti 18,7). Kyselyiden lisäksi nopeita haastatteluita käytiin viiden opettajan kanssa lisäinformaation saamiseksi.

6.2.1 Opetuksessa käytettävät tilat ja välineet

Koulutuksessa käytettävien opetustilojen osalta tutkimuksessa saatiin toisistaan poikkeavat tulokset opettajien ja opiskelijoiden osalta. Opettajat kokivat tilojen olevan riittämättömiä tutkinnon perusteissa asetettujen vaatimusten opettamiseksi (ks. kuvio 6). Opettajan kokemat haasteet eivät kuitenkaan heijastu opiskelijoille tämän tutkimuksen mukaan.



Kuvio 7. Tilajärjestelyt opettajien näkökulmasta

Opiskelijoiden vastauksista voitiin päätellä toiminnan tilojen olevan heidän kokemuksiensa mukaan riittäviä. Opiskelijoista 50 % piti teoriaopetustiloja riittävinä ja viihtyisinä. Halli- ja harjoitustilat koettiin riittäväksi harjoitustöiden tekemiseen 82 % vastaajista. Opiskelijoista vain pieni osa (9 %) koki tilojen soveltuvan huonosti harjoittelua varten. ”Tukisin teoriaopetusta käytännöllisyyden kanssa.”

Poimintoja opettajien suunnatusta kyselystä, mitkä tekijät opetustiloissa ovat puutteellisia tutkinnon tavoitteiden saavuttamiseksi?

”Tutkinnon perusteiden mukaiset tilat opetuksen järjestämiseksi, jotka liittyvät muuhun kuin ajo-opetukseen tiellä, ovat puutteelliset. Terminaaliin, ajoneuvotekniikkaan ja huoltoon liittyviin opetuksiin tiloja ei vaan ole.”

” Ei ole käytössä (asianmukaisia) tiloja, alueita, rakenteita, rakennuksia”

Opetusvälineiden soveltuvuus koulutukseen jakautuu vastauksissa myös eri tavalla opettajien ja opiskelijoiden välillä. Opiskelijoiden vastauksissa kyselytutkimuksen 3 kysymykseen (taulukko 2) selviää käytettävissä olevien opetusvälineiden soveltuvan kuljetusalan koulutuksiin. Huomioitavaa on, opetusvälineiden riittävyyden ja varsinkin odotusajan kohdalla vastausprosenttien jakautuminen.

Taulukko 2. Opiskelijoiden vastaukset käytettävissä olevista opetusvälineistä

	samaa mieltä	EOS	eri mieltä
Teoriaopetustiloissa on hyvät opetusvälineet	70%	30%	%
Käytännön harjoitustöiden opetuksessa on hyvät välineet ja laitteet	84%	14%	2%
Opetusvälineet ovat nykyaikaisia ja monipuolisia harjoitteluun	66%	27%	7%
Opetusvälineitä on riittävästi	55%	30%	16%
Voin harjoitella riittävästi ammattiani varten koulussa	73%	18%	9%
Joudun usein odottamaan pitkään vuoroani, koska välineitä on liian vähän	36%	34%	30%

Opettajien vastauksista kysymyksiin 4 ja 5 (liite 1), joilla selvitettiin opettajan työn kannalta tarkasteltuna opetusvälineiden soveltuvuutta koulutuksiin, 75 % mielestä teoriaopetuksessa on riittävät välineet ja havaintomateriaali. Haastaviksi tekijöiksi, 50 % opettajista koki nykyisillä välineillä harjoitusten teettämisen ja 75 % mielestä käytettävät välineet eivät ole riittävän nykyaikaisia ja ne eivät ole tyypiltään alalla yleisemmin käytettäviä. Vaikeaksi koettiin myös opetukseen soveltuvan välineistön lainaaminen toisesta toimipisteestä 63 %.

” Kalustomäärä/ikä”

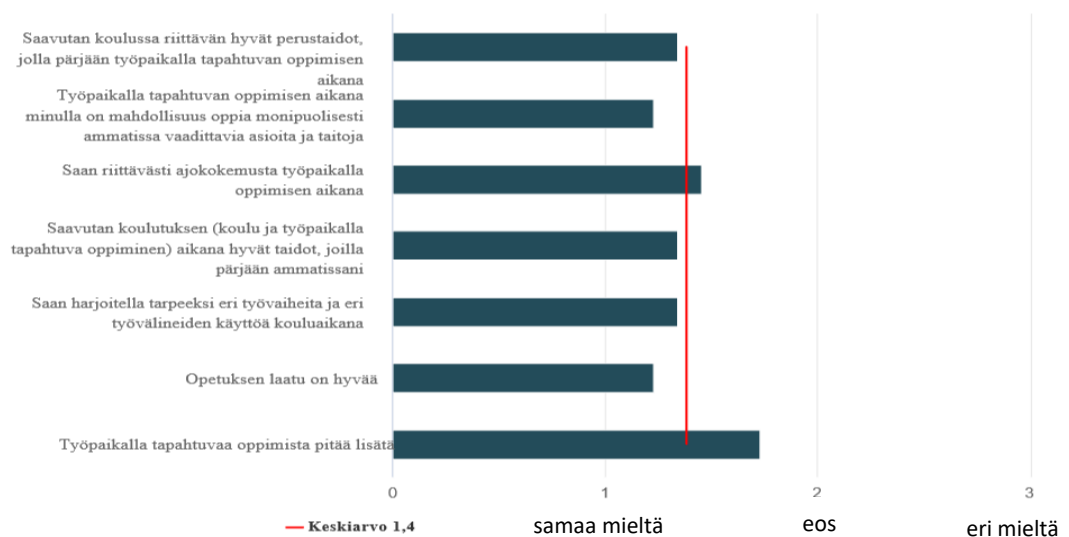
” Kalusto osittain liian vanhaa, tekniikka kehittynyt huikeasti. Simulaattoreille pitäisi olla sopiva tila. Kaluston hakeminen toisesta toimipisteestä joskus haastavaa, ei ole kortillisia kuljettajia ja koulupäivät joskus lyhyitä.”

” Välineet 'aina muissa toimipaikoissa' eli vaikeita saada käyttöön esim. lyhyeksi ajaksi”

” Ajoneuvoyhdistelmiä puuttuu rivistä sekä kuormaamiseen käytettäviä laitteita”

6.2.2 Tuloksellisuus koulutuksessa

Tutkimuksesta käy ilmi, että opiskelijat tuntevat saavuttavansa koulutuksen aikana riittävät taidot ammatissa toimimiseen (ks. kuvio 7). Työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisäämiseen 59 % vastasi ”ei mielipidettä”, ja vain 7 % vastaajista oli sitä mieltä, ettei työpaikalla tapahtuvan oppimisen määrää pidä lisätä.



Kuvio 8. Opiskelijat: Ammattitaidon kehittyminen koulutuksen aikana.

Opettajien tutkimuskysymyksiensä 7 ja 8 mukaan koulutuksen tuloksellisuutta hyvänä piti 50 % vastaajista. Haasteena opettajat pitivät opiskelijoiden käytännön harjoitteiden tekemisen rajoittuneita mahdollisuuksia. Harjoitusmateriaalin vähäisen määrän ja tilakysymyksiensä lisäksi eri kuljetusalan toimijoiden välisen yhteistyön haasteet vaikeuttavat koulutuksen järjestämistä. Asioista sopiminen ja luottamus sovittujen asioiden hoitamiseen eri toimijoiden välillä koetaan ongelmalliseksi. Esimerkiksi tulkintatilanteissa ratkaisun löytämistä ei koeta yhdenkään vastaajan mukaan helpoksi. 75 % mielestä yhteistyön lisääminen koetaan haastavaksi, toimipisteiden välisten etäisyyksien vuoksi. Tuloksista voitiin todeta myös enemmistön vastaajista havainneen opiskelijoissa turhautumista, joka johtuu liiallisesta odottamisesta (vähäisestä tekemisestä). Myös puutteelliset opetusjärjestelyt ovat aiheuttaneet opiskelijoiden opetuksesta poissaolon.

6.2.3 Digitalisaatio

Tutkimuksen varhaisessa vaiheessa kävi ilmi, että oppilaitoksen eri toimijoiden keskuudessa digitalisaatio ymmärretään hyvin monella eri tavalla. Esimiestaso puhuu mielellään raportoinnista ja erilaisista toimintaa ohjaavista mittaristoista sekä seurannasta. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin digitalisaatiota ensisijaisesti opettajan näkökulmasta. Opettajalle digitalisaatio kuvaa usein opetuksen yhteydessä käytettäviä laitteita vähintäänkin yhtä paljon, kuin sovelluksia.

Tutkimusajankohtana digitalisaatio oli lähes kauhunomainen sana. Oppilaitoksen uuden järjestelmän käyttöönotto alkoi yhtäaikaisesti muiden (reformin) muutosten kanssa. Koska käyttäjäkokemukset olivat vähäisiä ja järjestelmän koulutukset käynnissä ei ollut tarkoituksenmukaista analysoida tulevaa ohjausjärjestelmää.

Yleisesti ottaen käytettävät ohjausjärjestelmät koettiin monimutkaisiksi ja päällekkäistä työtä jouduttiin tekemään usein. Eri järjestelmien keskinäinen synkronointi ei ole mahdollista viranomaisten, kuten Trafim vaatimia raportteja ei ollut mahdollista toimittaa oppilaitoksen omasta järjestelmästä. Päällekkäiset järjestelmät sitovat resursseja ja lisäävät inhimillisten virheiden määrää. Lisäksi opiskelijat seurasivat oppimisen edistymistä kahdesta eri järjestelmästä.

Kaikki logistiikan koulutukset sijaitsivat kiinteistöissä, joissa rakenteet eivät tukeneet digitalisaatiota osana oppimisprosessia. Opiskelijoiden käytettävissä olevien tietokoneiden määrä oli vähäinen ja esimerkiksi kokonaiselle ryhmälle soveltuvan tietokone-luokan löytyminen oli haasteellista. Alakohtaisia, oppimista tukevia digitaalisia sovelluksia ei juurikaan ollut käytössä.

Simulaattorikoulutuksen mahdollisuus oli vain Kullaan toimipisteessä: kaksi auto-simulaattoria, jossa ajosimulaattoreiden käyttöaste oli vähäinen. Kuljetusalalla yleisesti käytettävissä olevia telemaattisia sovelluksia (ajoneuvoissa tai tuotteiden keräilyissä) ei opetuksessa ollut mukana.

Oppilaitoksen digistrategian laatiminen oli työvaiheessa, ja haasteita oli paljon. Kuten muussakin strategiatyössä, alakohtaisen asiantuntijuuden huomioiminen auttaa saavuttamaan parempia tuloksia.

6.3 Kuljetuslogistiikan kehittäminen

WinNovassa on asetettu useamman vuoden päässä olevaksi tavoitteeksi: ”Visio 2025 - Suomen paras ammattiosaamisen kehittäjä”. Vision saavuttamiseksi, strategisiksi kehittämisohjelmiksi on määritetty osaamisperusteinen ammatillinen koulutus, toiminnan tuottavuus ja tehokkuus (Lean) sekä johtaminen (WinNova 2018). Tutkimuksen mukaan koko yrityksen kattavan strategian rinnalle tulisi ottaa koulutusalohtainen suunnitelma vision saavuttamiseksi. Seuraavaksi käyn läpi logistiikan strategiseen suunnitteluun edistämiseksi kerättyä asiantuntijatietoa koulutusalojen esimiehiltä, opettajilta ja opiskelijoilta.

Taulukossa 3 on esitetty kolmessa eri toimipisteessä työskentelevien opettajien vastaukset toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Vastauksista erottuu kolme kehittämisen kannalta merkittävää kohtaa. Muutoksen halutaan toteutuvan, sekä yhteisen koulutusyksikön toimintatavan koetaan olevan se suunta, johon tulisi keskittyä.

Taulukko 3. Opettajat, kuljetusalan koulutusten kehittäminen

	samaa mieltä	eos	eri mieltä
Koulutuksia tulee kehittää nykyisen toimintamallin pohjalta itsenäisinä yksikköinä (mm. nykyisissä tiloissa), jotka tekevät laajaa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa	0 %	38 %	63 %
Koulutukset tulee yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi vain suunnittelun osalta, jotta osataan sovittaa sekä opettaja-, että kalustoresurssia yhteisten tarpeiden mukaisesti	25 %	38 %	38 %
Vain kalustoresurssin yhteiskäytön kehittäminen on tarpeellista, esimerkiksi yhteinen kaluston käyttösuunnitelma ja ajoneuvojen varausjärjestelmä	13 %	38 %	50 %
Koulutukset tulee yhdistää yhdeksi yksiköksi, kuljetusalan koulutusten osalta. (opiskelijat, opettajat, kalusto, yhteinen suunnittelu ja toteutus koulutuksista riippumatta)	75 %	25 %	0 %
Kuljetusyrittäjät ovat kiinnostuneita osallistumaan koulutuksen kehittämiseen	13 %	75 %	13 %
Henkilökohtaisesti en halua muutosta nykyiseen toimintamalliin	0 %	13 %	88 %

”Moderni ja monipuolinen yhtenäinen kokonaisuus, esim. mallia nykyaikaisesta logistiikka/ terminaalikeskuksesta. One roof -käsitteellä, keskuksessa voi palvella myös elinkeinoelämää ja tehdä yhteistyötä monien eri toimijoiden kanssa.”

”Kaikki saman katon alle”

”Kaikki liikenneopettajat, kalusto sekä oppilaat tulisi olla saman katon alla. Valitettavasti mikään nyt toimivista kiinteistöistä ei palvele tätä ajatusta.”

”Kaikki autot lähtevät samasta pihasta, asemapaikkana Pori. Riittävä piha-alue harjoitteluun ja riittävät hallitilat autojen pikkuhuoltoihin, tekniikan opetukseen ja autopesuun. Lisäksi pienimuotoinen terminaalihalli.”

Tutkimuksessa yhden yhteisen toimipisteen mallilla saavutettavat hyödyt olivat selvästi haittoja suuremmat. Tutkimuksen mukaan toimintojen yhdistyminen ei aiheuta opettajien kesken pelkoa työmäärän merkittävästä muutoksesta. Myöskään asemapaikan mahdollinen muuttuminen tai omaan työhön vaikuttamisen mahdollisuuksien ei koeta olevan esteenä yhteisen toiminnan kehittämiseksi. 50 % vastaajista ilmoitti haastavaksi yhteistyön sujumisen muiden toimijoiden kanssa. Merkittävimpanä haasteena 88 % vastaajista piti, että laatuun ei kiinnitetä riittävästi huomiota vaan säästöt ohjaavat toimintaa.

Yhdistymisten kautta saavutettujen hyötyjen uskotaan vaikuttavan myönteisesti kuljetuslogistiikan toimintaan (ks. taulukko 4). Vastausten jakautuminen ja tutkimuksen aikana tehdyt haastattelut sekä havainnoinnit tukevat toisiaan. Toiminnan parempaa organisointia odotetaan paljon opettajien keskuudessa. Ajoneuvokaluston yhteiskäytön sovittaminen ilman yhteistä suunnitelmaa on käytännössä mahdotonta. Toimipisteiden välinen etäisyys poistaa muuten saavutettavissa olevia synergisiä etuja.

Taulukko 4. Opettajat, hyödyt koulutusten yhdistyessä

	samaa mieltä	eos	eri mieltä
Toiminta selkeytyy ja yhtenäistyy	100%	0 %	0 %
Kaluston yhteiskäytön lisääntyminen on etu opiskelijoille, enemmän käyttöaikaa	100%	0 %	0 %
Toiminnan vaikuttavuus paranee (työllistyminen, jatko-opinnot, palaute)	62,5%	37,5%	0 %
Opiskelijoiden keskeyttäminen vähenee	37,5%	62,5%	0 %
Samalla opettajamäärällä on mahdollisuus järjestää enemmän koulutusta kuin nyt	62,5%	37,5%	0 %
Voidaan aloittaa uusien koulutusten tai tutkinnon osien järjestäminen (esim. varastonhoitaja, lentoasemanhoitaja)	37,5%	50%	12,5%
Taloudellinen tulos paranee ja investointimahdollisuudet lisääntyvät	75%	25%	0 %
Oma osaaminen lisääntyy ja uudet haasteet lisäävät työtyytyväisyyttä	75%	25%	0 %

Yhtenä tutkimuskohteena oli opettajien työehtosopimusten vaikutus koulutuksessa. Koska kaikki ammatillisen koulutuksen opettajat siirtyvät vuosityöaikajärjestelmään viimeistään 2020, tämä tutkimussuunta jätettiin vähäiselle huomiolle. Tutkimuksessa kuitenkin tuli ilmi, että työehtosopimusten erilaisuus vaikuttaa negatiivisesti toimintaan ja yhteistyöhön. Opettajien enemmistön mielestä toiminnan kehittäminen on tässä vaiheessa tärkeämpää, kuin keskittyä miettimään tulevan työehtosopimusmallin vaikutuksia.

Alla nimetty tutkimuksen yhteydessä, edellisten lisäksi, esille tulleita näkemyksiä, mitä alakohtaisessa suunnittelussa tulisi huomioida.

- Iltaopetuksen järjestäminen (ajo-opetus aina henkilökohtaista)
- Simulaattoriopetuksen kehittäminen
- Tutkinnonosien valinnaisuuden lisääminen ja mahdollistaminen (eteenkin logistiikan eri tutkintojen sisällä)
- Uusien tutkintojen aloittaminen
- Opiskelupaikan saavutettavuus, kulkuyhteydet
- ATK-järjestelmävaatimukset ja sähköisen oppimateriaalin lisääminen opetuksessa
- Viranomaisvaatimusten parempi huomioiminen toiminnassa (esim. ajokorttilaki)
- Koulutusalojen välisen vuoropuhelun kehittäminen, tietämyksen lisääminen
- Investointien liittäminen osaksi koulutuslakohtaista suunnittelua (strateginen investointi)

6.4 Kehittämisehdotukset

- Oppilaitoksen strategian rinnalle tulee kehittää koulutuslakohtainen, strategian kanssa linjassa oleva, tavoitteellinen suunnitelma vision saavuttamiseksi.
- Oppilaitoksen strategia tulee tehdä näkyväksi ja selkokieliseksi. Strategian implementoinnin kannalta ratkaisevaa on osata liittää strategiset tavoitteet osaksi koulutusta.
- Asiantuntijuuden todellinen ja monipuolinen hyödyntäminen tulee olla mukana osana oppilaitoksen kehittämisprosesseissa.
- Digitalisaation tulee ottaa laajemmin huomioon pedagogiset näkökulmat. Jokaisella koulutuslalla on omat vaatimukset yhteisten toimintojen lisäksi.
- Uusi opettajuus, digiosaaminen sekä uudet simulaatio-oppimisympäristöt tulevat huomioida paremmin opetuksessa. Laitteet eivät ole riittävä ratkaisu, opettajien osaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.
- Kuljetuslogistiikan toimintojen yhdistäminen yhdeksi yksiköksi, jossa toimintaa tarkasteltava ja kehitettävä yhtenä kokonaisuutena. Uusien tutkintojen järjestäminen sekä opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksien parantaminen on mahdollista rakenteita yhdistämällä.
- Logistiikan osaamiskeskuksen perustaminen. Monipuolinen ja nykyaikainen koulutustila ja moderni opetusmateriaali lisäävät koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.
- Kaikki muutokset vaativat aikaa ja informaatiota. Muutosten läpiviennin merkittävin ongelma on resurssipula ja ei relevantti informaatio. Koulutusalojen kokouskäytänteiden tarkastelu ja vakiointi osaksi lukuvuotta toimeenpantava.

7 Pohdinta ja johtopäätökset

7.1 Opinnäytetyön aihe ja tavoite

Opinnäytetyön aihealue oli suhteellisen helppo määrittää, koska kuljetuslogistiikan toimintojen kehittäminen oli ollut mielessäni jo useamman vuoden ajan. Perspektiivisiä tutkimustyötä kohtaan on lisännyt oma työhistoriani WinNovassa. Koulutuspäällikkönä aikaisemmin toimineena tunnistan monia tekijöitä oppilaitosmaailmassa, joihin nyt opettajana toimiessani en juurikaan törmää. Opinnäytetyön aiheeksi nimettiin Strategisen suunnittelun edistäminen toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa logistiikan alalla.

Yrity maailmasta tuttua strategiatyötä on julkisella sektorilla alettu toimeenpanna toden teolla jo useamman strategiakauden ajan, myös oppilaitoksissa. Julkisten palveluiden ja voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden on ehkä ollut vaikeampi ymmärtää strategiaa toiminnassaan kuin bisnesmaailman. Asiantuntijaorganisaatioissa, asiantuntijuuden huomioimista ja strategiatyön merkitystä opetuksen kehittämisessä on WinNovassa tarkasteltu melko vähän.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tunnistaa koulutusorganisaation strategisen suunnittelun edistämiseksi tekijöitä, jolla ammatillisen koulutuksen kustannustehokkuutta ja koulutuksen vaikuttavuutta voidaan edistää ja ottaa huomioon strategiatyössä. Ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistus reformi oli opinnäytetyön tekemisen aikana astunut voimaan ja sen vaikutukset olivat vielä osittain tuntemattomia. Selvää kuitenkin oli, että ammatillinen koulutus tulee jatkossa toteuttaa laadukkaammin aikaisempiin vuosiin verrattuna – vähemmällä rahalla.

Työ rajattiin koskemaan WinNovan kuljetuslogistiikan koulutuksia ja kvalitatiivinen tutkimus suoritettiin Survey-menetelmällä. Kysely- ja haastattelut rajattiin kuljetusalan esimiehille, opettajille ja opiskelijoille.

7.2 Johtopäätökset tutkimustuloksista

Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden lukumäärä ei numeraalisesti tarkasteltuna vaikuttanut kovinkaan suurelta, mutta kun huomioidaan kohderyhmän koko oppilaitoksessa, voidaan vastausprosentteihin olla tyytyväisiä. Tutkimustuloksen luotettavuuden näkökulmasta kaikki vastaajat ovat alansa asiantuntijoita, joiden vaikutusta tutkimustuloksien arvioinnissa ei liene syytä kyseenalaistaa.

Tutkimus jakautui kahteen tutkimuskysymykseen; tukeeko WinNovan strategia koulutuslakohtaisia tavoitteita, ja millä toteutusmallilla saavutetaan laadukas ja kustannustehokas kuljetuslogistiikan ammatillinen koulutus WinNovassa?

Tutkimuksen mukaan esille tuli selvästi, että oppilaitoksen strategia ei kohtaa sen henkilöstöä, eikä esimiestaso juurikaan pohdi toimintaansa strategian valossa. Koulutuslakohtainen suunnittelu on nimensä mukaisesti koulutuslakohtaista, ja oppilaitoksen strategian huomioiminen näissä on vähäistä. Tutkimuksen perusteella on syytä pohtia strategiatyön merkitystä ja pitäisikö sen sijasta keskittyä enemmän toimeenpanemaan hyväksi havaittuja käytänteitä – ainakin koulutusaloilla. Strategiakauden 2018-2021 työssä oli havaittavissa alakohtaisen strategiatyön merkityksen esiin nostamista, hyvä, mutta tulokset ovat havaittavissa vasta tulevaisuudessa.

Kuljetusalan koulutuksen kehittäminen on tutkimuksen mukaan välttämätöntä opetuksen laadun varmistamiseksi, tai oikeastaan opetuksen toteuttamiseksi. Esille tuli asioita, jonka mukaan tutkintojen perusteiden vaatimusten mukaisen opetuksen järjestäminen on haasteellista, jopa mahdotonta nykyisellään. Vetovoimaisen ja investointivaltaisen koulutusalan kehittämiseksi toimintojen yhdistäminen nähdään tarpeellisena. Pohdittavaksi tulee tutkimuksen mukaan soveltuvan kiinteistön järjestäminen kuljetuslogistiikan koulutuksille ja mahdollisten uuden koulutusten mukaan ottaminen.

Digitalisaation ongelmat ja digitalisaation huomioiminen koulutuksissa pitää ottaa paremmin huomioon. Alati kehittyvien toimintojen soveltuvuuden määrittely ja tarpeen arviointi tulee tehdä huolella. Pahimmassa tapauksessa esimerkiksi ohjausjärjestelmät hidastavat työn sujuvuutta. Menestyksen ratkaisee käytettävyys!

7.3 Reflektointi

Opinnäytetyön tekijällä on aina intohimoiset tavoitteet työtään kohtaan, niin tässäkin tapauksessa. Yleisellä tasolla on huolestuttavaa nyky-yhteiskunnan tempoilu asioiden ympärillä. Nopeuden sijasta, keskittyminen olennaiseen ja pohdiskeleva, hieman verkkaisempi meno olisi joskus paikallaan. Tämän prosessin aikana olen ehtinyt tarkastella työhöni liittyviä toimintoja eri kantilta ja asioiden tutkimiseen on ollut riittävästi aikaa. Aikaa tähän ei olisi ollut ilman opintovapaalle jäämistä, kolmeksi kuukaudeksi. Uskoisin tuon ajanjakson olevan jopa niin merkittävän, että ilman sitä tämä työ ei olisi valmistunut aikataulussa.

Ennakoasetelma tutkia oman organisaation toimintaa ei ole mikään kaikkein helpoin. Tutkijana otat hieman etäisyyttä omaan työhösi ja työyhteisöösi. On aikaa syventyä työpaikan niihin asioihin, jotka pitäisi olla hallussasi jo työn kautta, kuten Intra-järjestelmään. Ehdit keskustelemaan työtehtävistäsi myös esimiesten kanssa – tämä normaalius vaati yllättävän paljon aikaa, jota on työelämässä tarjolla hyvin vähän. Tässä huomaan tehokuusparadoksin iskeneen myös koulumaailmaan. Ajatus-tenvaihto ja hyvät keskustelut ovat antaneet paljon YAMK-opiskelijalle, toivottavasti myös vastapuolelle. Työn kehittämisen pitäisi kuulua kaikille, ei vain muutamille äännekkäille tai talon organisaation johdolle.

Teorian ja omien ajatusten välistä yhteyttä soisi pohdittavan useamminkin, myös muiden. Ei taida maailmasta löytyä yhtään tieteenalaa, jota ei oltaisi tutkittu. Teoreettinen tarkastelu ei ole helppoa, rajaamisen vaikeus iskee yllättävän nopeasti. Toisaalta pois rajattu teoria synnyttää aina ajatuksia ja jää jollakin tasolla mieleen, jota voi joskus jatkossa hyödyntää. Teoreettisen tarkastelun avulla voidaan hyvin tarkastella asioita ja ilmiöitä ja sovittaa niitä tarvittaessa myös työn kehittämiseen, turvallisesti ja pienin resurssein. Tämä asioiden tarkastelun näkökulma jäi yhtenä merkittävimpänä tekijänä mieleen tästä opinnäytetyöstä.

7.4 Tutkimuksen soveltaminen

Tämän oppinäytetyön ajatusta oppilaitoksen toimintojen kehittämiseksi voidaan soveltaa hyvin kaikilla ammatillisen koulutusten aloilla. Hierarkkisen ajattelutavan rinnalle strategiatyössä tulee ottaa huomioon asiantuntijuuden näkökulma. Relevanttiin tietoon perustuvat päätökset helpottavat tavoitteiden asettelua ja niihin sitoutuminen on helpompaa. Ammatillisen koulutuksen kehittämisen ongelmat eivät ole vain yhden oppilaitoksen ongelmia. Vertailu ja avoin tiedonvaihto koulujen välillä saattaisivat myös edistää oppilaitosten toimintoja nykyistä enemmän. Tämän tutkimuksen perusteella koulutuksen järjestäjän on mahdollista aloittaa kuljetuslogistiikan kehittämissuunnitelman laatiminen, jolla vastataan tulevaisuudessa oleviin vaatimuksiin. Strategiatyön ja konkreettisen toiminnan kehittämisen rinnalle, yhdeksi jatkotutkimuksen aiheeksi soveltuu esimerkiksi budjetoinnin ja strategian välisen sidonnaisuuden tarkastelu oppilaitoksessa. Miten taloussuunnittelua tehdään ja rajoittaako taloussuunnittelu toimintojen uudistumista? Tutkimuksessa voidaan esimerkiksi haastaa oppilaitoksen nykymallinen budjetointi ja etsiä sille korvaavia vaihtoehtoja kuten mm. *Beyond Budgeting*.

Lähteet

A 423/2011. Valtioneuvoston asetus ajokorteista. Viitattu 22.1.2018.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110423>.

A 682/2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista. Viitattu 29.1.2018. <https://www.finlex.fi/fi/-laki/alkup/2017/20170682>.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistus. N.d. Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut. Viitattu 29.1.2018. <http://minedu.fi/rahoituksen-uudistus>.

Ammatillisen koulutuksen reformi. 2017. Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry. Viitattu 1.2.2018. <http://www.amke.fi/media/julkaisuja/amatillisen-koulutuksen-reformi-2017.pdf>.

Ammatillisen koulutuksen reformi. N.D. Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivu. Viitattu 14.2.2018. <http://minedu.fi/amisreformi>.

Ammatillisen koulutuksen tutkinnot uudistuvat. 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut. Viitattu 1.2.2018. http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/-amatillisen-koulutuksen-tutkinnot-uudistuvat-tulevaisuuden-tyoelama-vaatii-laaja-alaisempaa-osaamista-.

Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen. N.d. Valtioneuvoston verkkosivut. Viitattu 2.1.2018. <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/digitalisaatio>.

ePerusteet. N.d. Opetushallituksen verkkosivut. Viitattu 6.2.2018.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/selaus/kooste/amatillinenkoulutus?hakutyppi=perusteet>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 21. p. Helsinki: Tammi.

Hämäläinen, V., Maula, H. & Suominen, K. 2016. Digiajan strategia. Helsinki: Alma talent.

Inkinen, P. 2017. Simulaatiot oppimisen työvälineenä. Opinnäytetyö. Haga-Helia ammattikorkeakoulu Oy, tietojenkäsittelyn koulutusohjelma. Viitattu 8.1.2018.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130389/Petri_Inkinen_Opinnaytetyo.pdf?sequence=1.

Kaarakainen, M., Kaarakainen, S., Tanhua-Piiroinen, E., Viteli, J., Syvänen, A. & Kivinen, A. 2017. Digiajan peruskoulu 2017 – Tilannearvio ja toimenpidesuositukset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, verkkojulkaisu. Viitattu 9.1.2018.

http://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/72_Digiajan+peruskoulu_2017.pdf/6867a8b6-a79c-4db7-9855-09c1fc339bbf?version=1.0.

Kamensky, M. 2014. Strateginen johtaminen, menestyksen timantti. Helsinki: Talentum.

- Koulutus ja tutkinnot. N.d. Opetushallituksen verkkosivut. Viitattu 1.2.2018.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus.
- Kuusikorpi, M. & Sipilä, K. 2016. Opetuksen digitalisaatio, uudet oppimisympäristöt ja uusi pedagogiikka. Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.
- Mantere S., Suominen K. & Vaara E., 2011. Toisinajattelua strategisesta johtamisesta. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Maury M. 2016. Harva työntekijä ymmärtää työpaikkansa strategiaa. Vaasan yliopiston verkkosivut. Uutinen. Viitattu 9.1.2018 <http://www.uva.fi/fi/news/maury/>.
- Oppilashallintaohjelma kuljettajaopetukseen. N.d. Datadrivers Oy . Viitattu 8.1.2018.
<https://kuljettajaopetus.fi/fw/Kotisivu/webauto>.
- Osaamisen arviointi. N.d. Opetushallituksen verkkosivut. Viitattu 1.2.2018.
http://www.oph.fi/reformintuki/koulutuksen_jarjestaminen/osaamisen_arviointi.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. OPH määräys 104/011/2014. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 17.1.2018. http://www.oph.fi/download/163777-perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.
- Salakari, H. 2009. Toiminta ja oppiminen – koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä. Eduskills Consulting (omakustanne).
- Salakari, H. 2010. Simulaattorikouluttajan käsikirja. Eduskills Consulting (omakustanne).
- Salmi, A. 2014. Mikä on simulaattori? Viitattu 22.1.2018.
<http://www.simulaattori.fi/p/mika-on-simulaattori.html>.
- SoMe ja nuoret 2016. Kyselytutkimus nuorten sosiaalisen median käytöstä. Ebrand Suomi Oy. Viitattu 2.1.2018. <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2016>.
- Tiirikainen, V. 2010. IT ja parempi bisnes. Helsinki: Talentum.
- Toiminta- ja taloussuunnitelma. 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu. Viitattu 1.2.2018. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/-75137/okm2.pdf?sequence=1>.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimusprosessi. N.d. Jyväskylän yliopiston verkkosivut. Viitattu 6.2.2018.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/tutkimusprosessi>.
- Waljus E. 2014. Coaching-konstruktio strategian jalkauttamisessa. Opinnäytetyö. Lappeenrannan teknillinen yliopisto, kaupallinen tiedekunta. Viitattu 15.2.2018.
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/98516/Pro%20Gradu%20Emilia%20Waljus%20%20Coaching%20konstruktio%20strategian%20jalkauttamisen%20tukena.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

WinNova 2018. Tilinpäätösinfo 2.3.2018. Henkilöstölle järjestetyn tilinpäätösinfon materiaali. Pori.

WinNova. N.d. WinNovan verkkosivut. Viitattu 17.3.2018. <https://www.winnova.fi/winnova/esittely/organisaatio>.

Liitteet

Liite 1. Kyselytutkimus opettajille

WinNovan kuljetuslogistiikan nykytilanne ja kehittäminen – tutkimuskysely

Hei,

Oppilaitoksen strategiatyön edistämiseksi ja kuljetusalan koulutusten kehittämiseksi toteutettava kyselytutkimus kartoittaa opettajien näkemystä koulutuksista ja koulutuksen kehittämisestä. Tutkimustuloksia käytetään johtoryhmän- ja strategiaan osallistuvien alaryhmien työskentelyssä ja ne ovat osa henkilöstön kuulemista ja sitouttamista oman työnsä kehittämiseen.

Kysely toteutetaan sähköisesti Webropol-kyselyohjelmalla ja vastaaminen tapahtuu nimettömänä. Kaikkien kohderyhmään valittujen opettajien mielipide on tärkeää, joten vastaathan kyselyyn 16.2.2018 mennessä. Opiskelijoille järjestetään oma kysely.

Tästä pääset suoraan kyselyyn:

<https://link.webropolsurveys.com/S/3CB89B392C972734>

Kyselytutkimus on osa opinnäytetyötä, jonka ohjaajana WinNovassa toimii allekirjoittanut. Tulokset julkaistaan osoitteessa www.thesis.fi.

Lisätietoja kyselystä ja tutkimuksesta antaa Ville Rajala, 044-4557657.

Terveisin

Lasse Schultz

Kysely opettajille

1. Toimipiste jossa ensisijaisesti työskentelen

- Logistiikan aikuiskoulutus
 Logistiikan nuorisokoulutus
 Metsäalan koulutus

2. Arvioi oman toimipisteesi tilajärjestelyitä oman työsi kannalta.

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Käytettävissä olevat teoriaopetustilat ovat riittäviä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytettävissä olevat sisäharjoitustilat ovat riittäviä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytettävissä olevat ulkoarjoitustilat ovat riittäviä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Pystyn järjestämään helposti tarvitsemani tilan opetustani varten	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opetustilat eivät muodosta ongelmaa tavoitteiden saavuttamiseksi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

3. Mikä tai mitkä tekijät opetustiloissa ovat puutteellisia tutkinnon tavoitteiden saavuttamiseksi?

4. Arvioi oman toimipisteesi opetusvälineitä oman työsi kannalta.

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Teoriaopetustiloissa on riittävä opetusvälineistö ja havaintomateriaali	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytännön harjoitusten teettäminen onnistuu hyvin nykyisillä välineillä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Saan toisesta toimipisteestä järjestettyä sopivia välineitä tarvittaessa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opetusvälineet ovat opetukseen riittävän nykyaikaisia	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opetusvälineet ovat tyypiltään ja käytettävyydeltään ammattialalla yleisesti käytössä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen halukas kehittämään simulaattorikoulutusta kuljetusalan opetuksessa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

5. Mikä tai mitkä tekijät opetusvälineissä ovat puutteellisia tutkinnon tavoitteiden saavuttamiseksi?

6. Opiskelijan oppimisen edellytykset opettajan näkökulmasta (käytä vain omaa näkemystäsi asiasta)

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Opiskelija saavuttaa koulussa riittävät perustaidot	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opiskelija saavuttaa työssäoppimassa riittävät perustaidot	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opiskelija saa riittävästi mahdollisuuksia käytännön harjoitteluun koulussa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opiskelija saa riittävästi mahdollisuuksia käytännön harjoitteluun työssäoppimassa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opetuksessa on riittävästi käytössä harjoitusmateriaalia	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Havaitsen usein opiskelijoissa turhautumista, joka johtuu odottamisesta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Puutteellisista tiloista tai välineistä aiheutuu ajoittain opiskelijoiden poissaoloja (luvattomia tai luvallisia)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

7. Yhteistyö eri toimijoiden, koulutusten ja toimipisteiden välillä kuljetusalalla

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Yhteistyötä on helppo tehdä, mm. henkilökemiat toimivat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Voin luottaa, että sovitusta asioista pidetään kiinni	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tulkintatilanteissa ratkaisun löytyminen on helppoa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Yhteistyötä on vaikeaa lisätä toimipisteiden välimatkasta johtuen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tutkintojen eroavaisuus toisistaan hankaloittaa yhteistyön tekemistä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Työssäoppimispaikkoja on riittävästi ja opiskelijalle löytyy tutkinnon tavoitteiden mukainen paikka melko helposti	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

8. Kuljetusalan koulutuksen kehittäminen

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Koulutuksia tulee kehittää nykyisen toimintamallin pohjalta itsenäisinä yksikköinä (mm. nykyisissä tiloissa), jotka tekevät laajaa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Koulutukset tulee yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi vain suunnittelun osalta, jotta osataan sovittaa sekä opettaja-, että kalustoresurssia yhteisten tarpeiden mukaisesti	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vain kalustoresurssin yhteiskäytön kehittäminen on tarpeellista, esimerkiksi yhteinen kaluston käyttösuunnitelma ja ajoneuvojen varausjärjestelmä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Koulutukset tulee yhdistää yhdeksi yksiköksi, kuljetusalan koulutusten osalta. (opiskelijat, opettajat, kalusto, yhteinen suunnittelu ja toteutus koulutuksista riippumatta)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kuljetusyrittäjät ovat kiinnostuneita osallistumaan koulutuksen kehittämiseen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Henkilökohtaisesti en halua muutosta nykyiseen toimintamalliin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

9. Minkälainen ratkaisu olisi mielestäsi paras vaihtoehto, jolla kuljetusalan koulutukset tulisi jatkossa toteuttaa

10. Jos koulutuksia yhdistettäisiin, niin koen haasteelliseksi seuraavat tekijät

	kyllä	ei
Pelko työn jatkuvuudesta tai vähenemisestä, mikäli resurssit yhdistyvät	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Pelko työmääräni kasvamisesta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Pelko työn jakautumisesta epäoikeudenmukaisesti opettajien kesken	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Pelko asemapaikan muuttumisesta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Yhteistyön sujuminen muiden toimijoiden kesken	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vaikutusmahdollisuuteni työtäni kohtaan heikkenevät	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Yhdistymisessä ei oteta riittävästi huomioon omaa näkemystäni	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Laatuun ei kiinnitetä riittävästi huomiota, säästöt ohjaavat toimintaa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

11. Koen koulutusten yhdistymisen kautta saavutetut hyödyt

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Toiminta selkeytyy ja yhtenäistyy	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kaluston yhteiskäytön lisääntyminen on etu opiskelijoille, enemmän käyttöaikaa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Toiminnan vaikuttavuus paranee (työllistyminen, jatko-opinnot, palaute)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opiskelijoiden keskeyttäminen vähenee	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Samalla opettajamäärällä on mahdollisuus järjestää enemmän koulutusta kuin nyt	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Voidaan aloittaa uusien koulutusten tai tutkinnon osien järjestäminen (esim. varastonhoitaja, lentoasemanhoitaja)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Taloudellinen tulos paranee ja investointimahdollisuudet lisääntyvät	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Oma osaaminen lisääntyy ja uudet haasteet lisäävät työtyytyväisyyttä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

12. Työehtosopimuksen (TES / liite) vaikutus koulutuksen kehittämiseen ja työtyytyväisyyteen

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Työehtosopimuksen eroavaisuudet rajoittavat mielestäni yhteistyön tekemistä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Työehtosopimus kuljetusalan opettajilla voi olla eri, vaikka toiminta olisi keskitetty samaan toimipisteeseen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Työehtosopimus kuljetusalan opettajilla voi olla sama, vaikka toimintaa ei keskitettäisi samaan toimipisteeseen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Työehtosopimus on ensimmäinen asia, joka pitää ratkaista ennen logistiikan toiminnan kehittämistä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Toiminnan kehittäminen on tärkeintä, TES/liite ei ole niin ratkaiseva tässä vaiheessa - kaikille sopiva ratkaisu kyllä löytyy	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

13. Avoin tekstikenttä kommenteille ja palautteelle

Liite 2. Kyselytutkimus opiskelijoille

Hei,

Koulutus ja oppimisympäristöt kehittyvät ja monipuolistuvat kovaa vauhtia.

Tällä kyselytutkimuksella kartoitetaan WinNovan kuljetusalan koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden mielipiteitä ja näkemyksiä opinnoista. Tutkimustulosten avulla pyritään kehittämään toimintaa ja parantamaan opiskelijoiden oppimistuloksia sekä lisäämään tutkintojen sisältöjen valinnaisuutta.

Kysely toteutetaan sähköisesti Webropol-ohjelmalla ja vastaaminen tapahtuu nimettömänä.

Tämän linkin kautta pääset vastaamaan: <https://link.webropolsurveys.com/S/B5C76C729F3DC945>

Vastaathan kyselyyn 16.2.2018 mennessä.

Kyselyn tulokset julkaistaan osoitteessa www.thesis.fi.

Lisätietoja kyselystä ja tutkimuksesta antaa Ville Rajala, puh 044-4557657 tai ville.rajala@win-nova.fi

Vastauksista kiittäen

Ville Rajala

Kysely opiskelijoille

1. Suoritan kuljetusalan opintoja

- Logistiikan nuorisosteella
 Logistiikan aikuiskoulutuksessa
 Metsäalalla

2. Opetuksessa käytettävät tilat

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Teoriaopetustilat ovat riittäviä ja viihtyisiä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Halli- ja harjoitustilat ovat riittäviä harjoitustöiden tekemiseen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ulkoharjoitustilat soveltuvat hyvin opetukseen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytössä olevissa tiloissa voi hyvin harjoitella ammattiani varten	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

3. Opetuksessa käytettävät opetusvälineet

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Teoriaopetustiloissa on hyvät opetusvälineet	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytännön harjoitustöiden opetuksessa on hyvät välineet ja laitteet	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opetusvälineet ovat nykyaikaisia ja monipuolisia harjoitteluun	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opetusvälineitä on riittävästi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Voin harjoitella riittävästi ammattiani varten koulussa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Joudun usein odottamaan pitkään vuoroani, koska välineitä on liian vähän	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

4. Ammattitaidon kehittyminen koulutuksen aikana

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Saavutan koulussa riittävän hyvät perustaidot, jolla pärjään työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana minulla on mahdollisuus oppia monipuolisesti ammatissa vaadittavia asioita ja taitoja	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Saan riittävästi ajokokemusta työpaikalla oppimisen aikana	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Saavutan koulutuksen (koulu ja työpaikalla tapahtuva oppiminen) aikana hyvät taidot, joilla pärjään ammatissani	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Saan harjoitella tarpeeksi eri työvaiheita ja eri työvälineiden käyttöä kouluaikana	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opetuksen laatu on hyvää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Työpaikalla tapahtuvaa oppimista pitää lisätä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

5. Koulutuksen kehittäminen logistiikan koulutuksessa

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Iltaopetukseen osallistuminen on mahdollista	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen kiinnostunut suorittamaan osan (max. 20%) ajo-opetuksesta simulaattorilla (vähentää oikean ajoneuvon opetustunteja vastaavasti)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen kiinnostunut ottamaan opintoihini varastonhoitajan ja/tai puutavaran autokuljetuksen sisältöjä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Koen terminaalityötoimintojen opetuksen lisäämisen tarpeelliseksi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ajo-opetuksen määrä on liian pieni	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

6. Koulutuksen kehittäminen metsäalan kuljettajakoulutuksessa (maantiellä tapahtuvien kuljetusten osalta)

	samaa mieltä	en osaa sanoa / ei mielipidettä	eri mieltä
Kuljettajaopetus voidaan toteuttaa Porissa (2- ja 3 vuosiluokan aikana osa koulupäivistä porissa)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ajo-opetuksen ja ajoharjoittelun määrä on riittävä tällä hetkellä kuorma-autolla / yhdistelmällä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen kiinnostunut suorittamaan osan (max. 20%) ajo-opetuksesta simulaattorilla (vähentää oikean ajoneuvon opetustunteja vastaavasti)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen kiinnostunut ottamaan opintoihini enemmän sisältöjä kuljetuslogistiikan puolelta (esimerkiksi kuorman lastaaminen/purkaminen, varasto- ja terminaalitoiminnot)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ajo-opetuksen määrä on liian pieni	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

7. Vuosiluokka jolla opiskelen

1	2	3	oman suunnitelman mukaan
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

8. Miten kehittäisit kuljetusalan koulutusta, mitä osaamista tarvitset enemmän, vapaa sana aiheesta

Liite 5. Teemahaastattelu

Teemahaastattelun aihealueet 13.2.2018, koulutuspäälliköt ja rehtori.

Strategia

- 2014-2017 keskeiset tavoitteet ja niissä onnistuminen?
- Esimiesten vaikutusmahdollisuudet strategiaa kohtaan?
- Esimiehille tarjottu tuki strategian johtamiseen?
- Johtaako esimies strategian suuntaan, miten huomioit suhteessa alaisiin/työhön?
- Miten toiminnan vaikuttavuus otetaan huomioon strategiassa?
- Strategian 2018-2021 painopisteet – mikä on visio?
- Esimies ja strategiaviestintä?

Toiminnanohjausjärjestelmä

- Toiminnanohjaus koulutuksessa, uuden järjestelmän kehittämistyö ja siihen vaikuttaminen?

Tilajärjestelyt ja käytettävissä oleva opetuskalusto

- Opetustilojen riittävyys ja tilakohtaiset tavoitteet?
- koulutusvolyymien lisääminen nykyisissä tiloissa ja nykyisillä välineillä?

Kuljetusalan koulutus

- Mitkä tekijät puoltavat nykyisen hajautetun mallin kehittämistä?
- Mitkä toimintojen yhdistämistä?
- Miten mielestänne yhteistyö koulutusten välillä toimii?

Reformin vaikutus ja muutokset (ja muut muutokset) kuljetusalan koulutuksiin?